

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**BİR DEVLET HASTANESİNDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN BAĞLANMA
STİLLERİNİN KİŞİLERARASI İLİŞKİLERE ETKİSİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

NURCAN CAN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

HEMŞİRELİK ANA BİLİM DALI

DANIŞMAN
DOÇ. DR. GÜL ÜNSAL

İSTANBUL- 2018

TEZ ONAYI

Kurum : Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Programın seviyesi : Yüksek Lisans
Anabilim Dalı : Hemşirelik Anabilim Dalı
Tez Sahibi : Nurcan Can
Tez Başlığı : Bir Devlet Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Bağlanma Stillerinin
Kişilerarası İlişkilere Etkisinin Değerlendirilmesi
Sınav Yeri : Hemşirelik Anabilim Dalı
Sınav Tarihi : 22/06/2018

Tez tarafımızdan okunmuş, kapsam ve kalite yönünden Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman (Unvan, Adı, Soyadı)

Doç. Dr. Gül Ünsal

Sınav Jüri Üyeleri (Unvan, Adı, Soyadı)

Doç. Dr. Gül Ünsal

Doç. Dr. Semra Karaca

Dr. Öğr. Üyesi Işıl Işık

Kurumu

Marmara Üniversitesi

Marmara Üniversitesi

Marmara Üniversitesi

Yeditepe Üniversitesi

İmza

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun 05.07.2018 tarih ve 35. sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Göksel ŞENER
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

-Sınav evrakları 3 iş günü içinde ıslak imzalı tek kopya halinde Enstitüye teslim edilmelidir.

-Bu form bilgisayar ortamında doldurulacaktır.

II. BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

NURCAN CAN

III. TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim sürecinde vermiş olduğu derslerle ve samimiyetiyle farkındalığımı arttıran, ilgisini, bilgisini, zamanını ve tecrübesini benimle paylaşan, bana yol gösteren ve örnek olan çok sevdiğim değerli hocam Doç. Dr. Gül Ünsal Barlas’a

Hayatım boyunca benden her koşulda desteklerini esirgemeyen benim için çok değerli olan annem Aynımah, babam Hüseyin, kardeşlerim Gülcan ve Fatma’ ya, anneannem Akile ve dedem Mustafa’ya

Bana sonsuz güvenen, beni her zaman destekleyen ve benim kendimi iyi hissetmem için elinden geleni yapan, pes ettiğim anlarda beni ayağa kaldıran yol arkadaşım eşim Şefik Can’ a

Hayatıma girdiği ilk andan itibaren bana en güzel duyguları yaşatan bana yaşama sevinci aşılayan canım oğlum Kemal’ e minnetle

TEŞEKKÜR EDERİM

IV. İÇİNDEKİLER

II. BEYAN	ii
III. TEŞEKKÜR.....	iii
IV. İÇİNDEKİLER	iv
V. KISALTMALAR LİSTESİ.....	vi
VI. TABLOLAR LİSTESİ.....	vii
VII. ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
1. ÖZET.....	1
2. ABSTRACT.....	2
3. GİRİŞ VE AMAÇ	3
4. GENEL BİLGİLER	6
4.1. Bağlanma Kavramı.....	6
4.1.1. Bağlanma Kuramının Doğuşu ve Tarihçesi	7
4.1.2. Bowlby’ nin Bağlanma Kuramı	8
4.1.3. Mary Ainsworth’ un Bağlanma Kuramına Katkıları	10
4.1.4. Bağlanma Zihinsel Modelleri (İçsel Çalışan Modeller).....	10
4.2. Bağlanma Biçimleri	12
4.2.1. Bebeklikte Bağlanma Biçimleri	12
4.2.2. Yetişkin Bağlanması	15
4.2.3. Yetişkin Bağlanma Stilleri	16
4.3. Kişilerarası İlişkiler.....	19
4.3.1. Kişilerarası Kuramın Gelişimi	20
4.3.2. Sullivan’ın Kişilerarası Kuramı	21
4.3.3. Kişilerarası Döngü	22
4.3.4. Kişilerarası İlişkiler ve Hemşirelik	23
4.4. Bağlanma Stilleri İle Kişilerarası İlişkilerdeki Özellikler Arasındaki İlişki.....	24
5. GEREÇ VE YÖNTEM	26
5.1. Araştırmanın Amacı Ve Tipi.....	26
5.2. Araştırmanın Soruları.....	26
5.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Büyüklüğü	27
5.4. Araştırmaya Alınma Kriterleri	27

5.5. Araştırmadan Çıkarılma Kriterleri	27
5.6. Araştırmanın Süresi.....	27
5.7. Araştırmanın Etik Yönü	28
5.8. Veri Toplama Araçları	28
5.8.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF)	28
5.8.2. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA).....	29
5.8.3. Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği (KİBÖ).....	30
5.9. Verilerin Değerlendirilmesi	31
6. BULGULAR.....	32
7. TARTIŞMA	48
7.1. İlişki Ölçekleri Anketi’ ne İlişkin Bulguların Tartışılması	48
7.2. Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği’ne Ait Bulguların Tartışılması.....	50
7.3. Bağlanma Stilleri ve Kişilerarası İlişkiler İlişkisinin Tartışılması.....	52
8. SONUÇ VE ÖNERİLER	56
9. KAYNAKLAR	58
10. EKLER.....	72

V. KISALTMALAR LİSTESİ

DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
İÖA	İlişki Ölçekleri Anketi
KİBÖ	Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği
RPD	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
HİT	Halkla İlişkiler ve Tanıtım
İKKH	İzmir Kuzey Kamu Hastaneleri

VI. TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı (n= 262)	32
Tablo 2: İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA) Alt Boyut Puan Ortalamaları	34
Tablo 3: Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği (KİBÖ) Alt Boyut Puan Ortalamaları	35
Tablo 4: Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri İle KİBÖ Alt Boyutlarından Onay Bağımlılık Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması	36
Tablo 5: Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri İle KİBÖ Alt Boyutlarından Empati Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması	38
Tablo 6: Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri İle KİBÖ Başkalarına Güven Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması	40
Tablo 7: Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri İle KİBÖ Duygu Farkındalığı Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması	42
Tablo 8: Katılımcıların Tanımlayıcı özellikleri ile İÖA alt boyut puanlarının karşılaştırılması	44
Tablo 9: İÖA İle KİBÖ Alt Boyutları Arasındaki İlişki Düzeylerinin İncelenmesi	46

VII. ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Bartholomew ve Horowitz' in dörtlü bağlanma modeli (Klohn ve Oliver, 1988)	16
---	----

Bir Devlet Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Bağlanma Stillerinin Kişilerarası İlişkilere Etkisinin Değerlendirilmesi

1. ÖZET

Nurcan Can

Danışman: Doç. Dr. Gül Ünsal

Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı

Amaç: Bu çalışma hemşirelerin bağlanma stillerini belirlemek ve bağlanma stillerinin kişilerarası ilişkiler üzerine etkisinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı niteliktedir. Çalışmanın yapılabilmesi için Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu'ndan etik kurul izni, İKHH Birliği Genel Sekreterliği'nden kurum izni alınmıştır. Bu çalışmanın evrenini bir devlet hastanesinde çalışmakta olan 321 kişi, örneklemini çalışmaya katılmayı kabul eden 262 hemşire oluşturmuştur. Veriler Kişisel Bilgi Formu, İÖA ve KİBÖ ile toplanmıştır. Veriler, tanımlayıcı istatistiksel analizler, Shapiro-Wilk Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi, Bağımsız Gruplar t Testi, Kruskal-Wallis Test, Dunn-Bonferroni, Pearson Korelasyon Katsayısı, Pearson ki-kare Test ve Fisher-Freeman-Halton Exact Test, Cronbach Alfa Katsayısı kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların %12.2'si erkektir ve yaş ortalamaları 36.08 ± 6.55 'dir. KİBÖ onay bağımlılık alt boyutları ile İÖA alt boyutları arasında ve (korkulu bağlanma, $r:0.133$, $p:0.032$, saplantılı bağlanma: $r:-0.177$, $p:0.004$) KİBÖ empati alt boyutu ile İÖA alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır (güvenli bağlanma, $r:0.302$, $p<0.001$, saplantılı bağlanma: $r:0.139$, $p:0.025$). KİBÖ başkalarına güven alt boyutu ile İÖA alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır (güvenli bağlanma, $r:0.153$, $p:0.013$, saplantılı bağlanma: $r:0.136$, $p:0.028$). KİBÖ başkalarına güven alt boyutu ile İÖA alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır (güvenli bağlanma, $r:0.170$, $p:0.006$, korkulu bağlanma: $r:-0.244$, $p<0.001$).

Sonuç: Hemşirelerin bağlanma stilleri ile kişilerarası ilişki boyutlarının puan ortalamaları arasında ilişki saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Bağlanma Stilleri, Kişilerarası İlişkiler

Assessment of the Effect of Attachment Styles of Nurses Working in a State Hospital on Interpersonal Relationships

2. ABSTRACT

Nurcan Can

Supervisor: Doç. Dr. Gül Ünsal

School of Nursing, Department of Psychiatry Nursing

Aim: The aim of this study was to determine the attachment styles of nurses and to assess the effect of their attachment styles on the interpersonal relations.

Methods: A descriptive and correlational research design was used in this study. 321 people in the universe of the study, the sample of 262 nurses. The data were collected using a personal information form, RSQ and the Scale of Dimensions of Interpersonal Relationships. For the data analysis, Shapiro-Wilk test, One Way Anova, independent samples *t*-test, Kruskal-Wallis test, Dunn-Bonferroni, Pearson Correlation Coefficient, Pearson chi-square test, Fisher-Freeman-Halton Exact Test and Cronbach's Alpha Coefficient were used.

Results: Of the participants, 12.2% were male, and the mean age of the participants was 36.08 ± 6.55 years. A statistically significant relationship was found between the approval attachment subscales of the Scale of Dimensions of Interpersonal Relationships and the subscales of the RSQ and (fearful attachment, $r: 0.133$, $p: 0.032$, preoccupied attachment, $r: -0.177$, $p: 0.004$), and between the empathy subscales of the Scale of Dimensions of Interpersonal Relationships and the subscales of the RSQ (secure attachment, $r: 0.302$, $p < 0.001$, preoccupied attachment: $r: 0.139$, $p: 0.025$). This study also found a statistically significant relationship between the reliance on others subscale of the Scale of Dimensions of Interpersonal Relationships and the subscales of the RSQ (secure attachment, $r: 0.153$, $p < 0.013$, preoccupied attachment: $r: 0.136$, $p: 0.028$). A statistically significant relationship between the reliance on others subscale of the Scale of Dimensions of Interpersonal Relationships and the subscales of the RSQ (secure attachment, $r: 0.170$, $p < 0.006$, fearful attachment: $r: -0.244$, $p < 0.001$).

Conclusion: This study found that the attachment styles of nurses and the mean scores on interpersonal relationship dimensions were related.

Keywords: Nursing, attachment styles, interpersonal relationships

3. GİRİŞ VE AMAÇ

Çocukların sağlıklı bireyler olarak yetişmesinde hayatlarındaki önemli kişilerle kurdukları etkileşim önemlidir. İnsanın iletişime yönelik ilk deneyimleri anne ve babayla yaşamakta, bu etkileşime ait ilk deneyimler ve anılar yaşamın ileriki dönemlerinde kurulacak ilişkilerde büyük rol oynamaktadır (Eraslan, 2009).

Bireylerin kişilerarası ilişkilerini etkileyen etmenlerden biri bağlanma stilleridir. Bağlanma kuramında, bebeklikte birincil derece bakım veren kişilerle kurulan ilk ilişkilerin bireyin hayatının ileriki dönemlerinde diğer insanlarla kurulacak ilişkileri nasıl etkilediği ele alınır. Buna göre yaşamın ilk yıllarında kurulan ilk ilişkilerin niteliği ileride kurulacak olan ilişkilerin kalitesini belirlemekte ve gelecekte kurulacak olan ilişkilere önderlik etmektedir. Kuramın öncüleri olan Bowlby ve Ainsworth, bağlanmayı “bebek ve onun birincil bakıcısı arasındaki bağ ya da devam eden ilişki”, bağlanma davranışlarını da “bu ilişkinin şekillenmesine ve daha sonra da ilişkilere aracılık etmesine hizmet eden davranışlar” olarak tanımlamışlardır (Hazan ve Shaver, 1987; Collins ve Read, 1990).).

Bireylerin bağlanma stillerinin oluşmasında anne babalar ya da birincil derecede bakım veren kişi önem teşkil etmektedir. Collins ve Read (1990), bağlanma stillerindeki farklılıkların bebeğe bakım veren kişinin gereksinim duyulduğunda ulaşılabilir olmasıyla, sevginin ve ilginin karşılık verici olup olmadığına ilişkin algılardan ileri geldiğini savunmaktadır. Çocuğun gereksinimlerine duyarlı ve tutarlı şekilde davranan ebeveynlerin çocukları güvenli bağlanma stili geliştirirken, duygusal ve fiziksel açıdan çocuğunu eksik bırakan ebeveynlerin çocukları ise güvensiz bağlanma stili geliştirmektedirler. Güvenli bağlanma stiline sahip çocuklar özgüven sahibidirler ve sosyal ve yakın ilişkilerinde olumlu davranışlar gerçekleştirirler. Güvensiz bağlanma stili geliştiren çocuklar kendilerini daha değersiz gördükleri ve karşısındaki kişilere daha az güvendikleri için kişisel ve kişilerarası ilişkilerde sorunlar yaşamakta ve topluma uyum sorunları yaşamaktadırlar (Rice ve Mirzadeh, 2000).

Bireyin doğumundan itibaren etrafındaki kişilere gösterdiği sevgi veya yakınlık davranışı ilerleyen yıllarda etkileşim, paylaşım ve yardım gibi davranışlarla kendini göstermektedir. Bireyin sosyal yönlerden kendini keşfetmesi bireyde kişilerarası ilişkiler geliştirme ve ilişkilerinde kabul görme isteği uyandırmaktadır. Bu kabul görme ve yakın ilişki kurma isteği bireyin hayatı boyunca gerçekleştirmek istediği önemli durumlardan biri olmaktadır. (Erözkan, 2004).

Bireyin kişiliğinin oluşumunda çevresiyle kurduğu iletişim önemli bir yere sahiptir. Kişilik gelişimi ile ilgili yapılan araştırmalarda bireyin, kendisiyle ve çevresiyle olan uyumundan bahsedilmektedir (Yanbastı, 1990). Kişilerarası iletişimde bireyin öncelikle kendini tanıması, potansiyelinin farkına varması ve iletişim becerisinin olması gerekmektedir (Erdoğan, 2002). Kişilerarası kuram, bireyin kişiliğini anlamaya çalışır ve kişiliğe ilişkin açıklamalarda bulunur. Kişiliğin manevi kavramlar ya da biyolojik, fiziksel, genetik faktörler ile değil, diğer insanlarla olan etkileşimiyle geliştiğini savunmaktadır (Sullivan,1953).

Bağlanma Kuramı ile ilgili yapılan araştırmalarda en fazla vurgulanan, bağlanma stillerinin karşılık geldiği özelliklerin neler olduğudur (Feeney ve Noller, 1996). Kuram, geçmişte özellikle bebeklik ve çocukluğa odaklanıp, bu dönemdeki birincil bakım verenle çocuk arasındaki etkileşimi ele alırken, günümüzde yetişkinlerin sosyal ve romantik ilişkilerindeki duygusal, bilişsel ve davranışsal özellikleri ortaya çıkarmak için kullanılmaktadır (Çalışır, 2009). İnsanda görülen ilk sosyal davranış, bebek ile anne arasındaki bağlanma olsa da bağlanma stilleri bireyin ilerideki romantik ilişkilerinde ve bireyin sosyal ortama uyumunda önem taşımaktadır. Bebeklikteki bağlanma ilişkisindeki anormalliklerin, yetişkinlikteki kişilerarası ilişkilerin çeşidini ve gelişimini olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir (Soysal, 2005).

Hemşire, sağlık hizmetine ihtiyaç duyan bireyin ihtiyacını karşılamak üzere eğitilmiş kişidir (Velioğlu ve ark. , 1991). Hemşirelik, insanlara doğrudan hizmet veren bir bilim dalıdır. Hemşireler, yaş, cinsiyet, dil, din, ırk, sosyo-ekonomik düzey gözetmeksizin birey ile iletişim kurmaktadır. Bireylerin, temel ihtiyaçlarını karşılamak ve sağlıklarıyla ilgili bir takım girişimlerde bulunmakta, gösterilen tepkiler değerlendirilerek geri bildirimler verilmektedir. Hemşirelik bir yardım mesleğidir. Asıl

amaç, karşılıklı güvene dayalı bir etkileşim kurmak, sağlık hizmeti verilen bireyi tanımak ve bireyin problemleriyle daha etkin baş edebilir, gereksinimlerini karşılayabilir duruma gelmesini sağlamaktır. Hemşire, sağlık hizmeti verdiği bireyi anlamaya çalışırken, etkili iletişim de kurabilmelidir (Uyer, 2000).

Bebeklikteki bağlanma ilişkisindeki eksiklikler nedeniyle, yetişkinlikte kişilik yapısında ve kişilerarası ilişkilerde çeşitli problemlerin ortaya çıkabileceği göz önüne alınarak, hemşirelik mesleğinin insan ilişkilerine dayalı bir meslek olması, hemşirelerin bağlanma stillerinin kendini tanıma, mesleğe bağlanma ve kabul etme, sorumluluk alma davranışlarını ve kişilerarası ilişkilerini etkileyebileceği düşünüldüğünden literatür bilgilerinin ışığı altında yapılan bu çalışmada hemşirelerin bağlanma stillerinin kişilerarası ilişkiler üzerine etkisi ele alınmıştır.

4. GENEL BİLGİLER

4.1. Bağlanma Kavramı

Anne bebek ilişkisinden ve annelik sevgisinden ilk bahseden kişi on sekizinci yüzyılda Filozof Rousseau' dur (Kavlak ve Şirin, 2009). İnsan toplumda yaşayan ve diğer insanlarla etkileşim içerisinde olan bir canlıdır. İnsanın duygusal ve bilişsel arayışı “bağlanma” olarak adlandırılır ve ilk bağlanma bebekle bebeğin sürekli bakımını sağlayan kişi arasında kurulur, temel güven duygusunun geliştiği ilk bağıdır (Bilgin, 2001; Budak, 2005). Bebeğe birincil derecede bakım veren kişinin bakımının niteliğinin önemi, bakım vereni ile çocuk arasındaki bağlanmanın gelecekteki etkilerine odaklanan bağlanma kuramından ileri gelmektedir (Thompson, 2005).

İnsan yavrusu, hayatta kalabilmek için diğer türlerin yavrularına oranla daha uzun süre anne-babasının doğrudan yardımına ihtiyaç duymaktadır. Bebeğin bu biyolojik yetersizliği sebebiyle bakım verene bağlanmanın oluşması kaçınılmazdır. Bağlanma, doğumla birlikte başlayan, çevreyle olan etkileşimle gelişen, duygusal yönü ağır basan, olumlu ve yardım edici bir ilişkiyi ifade eder ve bağlanma, bebekte ve bakım veren kişiyi arama ve yakınlık kurma isteği ile belirginleşen, özellikle stres durumlarında artan, dayanıklı ve devamlılığı olan bir bağ olarak da tanımlanmaktadır (Bilgin, 2001).

Bebeklikten itibaren oluşmaya başlayan bağlanma örüntüleri insanın yaşamı süresince değişmez değildir. Bilişler ve davranışlar değişebildiği gibi bağlanmayı ortaya çıkaran yapıda da zamanla bir takım değişimler olabilmektedir. Bağlanmanın oluşmasında ve şekillenmesinde etkili pek çok faktör, ilişki örüntüsü ve süreç vardır (Soysal ve ark., 2005). Bağlanmanın gelişimini etkileyen üç temel faktör; kişilik özellikleri, aile yapısı ve sosyokültürel değişkenlerdir (Biller, 2005)

4.1.1. Bağlanma Kuramının Doğu ve Tarihęesi

Günümüzde yetişkinlerin sağlıklı bireyler olabilmeleri, bebeklik ve çocukluk dönemlerinde bakım veren kişiyle kurdukları ilişkiyle ortaya konmaktadır. Bağlanma ve bağlanma kuramı ilk olarak John Bowlby tarafından açıklanmış ve onun açıkladığı bu kuram bireylerin farklılıklarını anlamak için oldukça önem teşkil etmektedir (Sümer, 2006).

John Bowlby (1907-1990), Londra’ da doğmuştur. Tıp ve psikanaliz eğitiminin ardından çocuk-eğitim danışmanı olarak çalışmıştır. Yetimhanelerdeki çocukların duygusal problemler yaşadığını; bunun diğer insanlarla yakın ve kalıcı ilişkiler kurmayı başaramamaya sebep olduğunu düşünmüştür. Ona göre bu çocukların temel sorunu, anne figürünün yoksunluğundan kaynaklı gerçek bir bağlanma oluşturmamalarından dolayı “sevmeyi” gerçekleştirememeleridir. Bowlby, ebeveynlerinin yanında normal bir çocukluk geçirmiş olup daha sonra uzun süreli ayrılıklar yaşayan çocukları gözlemlemiş ve onlarda da aynı yoksunlukların olduğunu fark etmiştir. Bu çocuklar, çevresiyle yakın ilişkiler kurmaktan kaçınmakta ve bu nedenle acı çekmektedirler. Yaptığı bu gözlemler, Bowlby’ e anne ile bebek arasındaki duygusal etkileşimi çözümlemeyi, gelişim sürecinin doğru anlaşılmayacağını düşündürmüştür. Anne bebek arasındaki etkileşim zinciri herhangi bir nedenden dolayı bozulduğunda, çocuk tüm yaşamını etkileyebilecek ciddi ve olumsuz sorunlarla karşılaşmaktadır. Bowlby, bireylerin bilişsel ve duygusal yönden sağlıklı bireyler olabilmeleri için bebek ve çocukların anneye sıcak, yakın ve sürekli bir ilişki içinde olması gerektiğini ve bu ilişkide doyum ve hazzında yer alması gerektiğini savunmuştur (Akt. Bretherton, 1991, 1992).

Bowlby ‘nin bağlanma kuramını geliştirmesinin çıkış noktası Dünya Sağlık Örgütü’ nün (DSÖ) 1950 yılında Bowlby’ yi, Londra’ da yaşayan evsiz çocukların ruh sağlığı üzerine bildiri sunmak için çağırmasıyla gerçekleşmiştir. Ayrıca Bowlby’ nin 1944’ de yayınlanan “ Kırk Dört Çocuk Hırsız: Kişilikleri ve Yaşamları” adlı çalışması DSÖ’ nün yaşamın ilk üç yılında anne yoksunluğunun, çocukları fiziksel ve ruhsal

yönden hastalık riski altına soktuğuna işaret eden raporu yayınlamasını sağlamıştır (Holmes, 1993).

Bağlanma kuramını Bowlby ilk kez Londra’da İngiliz Psikanaliz Topluluğu’nda “Çocuğun Annesine Bağının Doğası” (1958), “Ayrılma Kaygısı” (1959) ve “Bebeklik ve Erken Çocuklukta Keder ve Matem” (1960) adlı üç makalede sunmuştur (Bretherton, 1992).

Bowlby, İngiliz Psikanalitik Derneği’nde eğitim verdiği dönemde üç temel grup ; Freud’un yandaşları, Klein’in yandaşları ve taraf tutmayanlar olarak üçe ayrılmıştır. Bowlby, bu dönemde Klein’den etkilenmiştir. Bowlby, kaybın psikolojik etkileri ve erken ilişkilerin önemini belirtmesiyle psikanlizde nesne ilişkileri yaklaşımını benimsemiştir fakat Klein’ in çocuk psikiyatrisindeki yaklaşımıyla ilgili kuşkuya sahiptir. Klein, çocuğun duygusal problemlerinin çevresel faktörlerden ziyade libidinal güçler ve saldırganlık arasındaki içsel kaynaklardan ileri geldiğini düşünmektedir. Ancak Bowlby, çocuğun duygusal problemlerinin ailedeki etkileşimle ilişkili olduğuna inanmaktaydı (Bowlby, 1987, Akt. Bretherton, 1992).

Bağlanma kuramının öncülerinden bir diğeri de Mary Ainsworth’ tür. Ainsworth, Toronto Üniversitesi’ nde kariyerine yön veren güvenlik kavramı ile tanışmıştır. Hocasının fikirlerinden etkilenen Ainsworth doktora tezini güvenlik üzerine yapmıştır (Bretherton, 1992). Bowlby ve Ainsworth’ ün bireyin kişilik gelişimi hakkındaki düşünceleri birlikte çalışmadan önce de benzerlik gösterse de, Mary Ainsworth, Bowlby’ nin araştırma projesine dahil olduktan sonra Bowlby’ nin düşüncelerini deneyselleştirmiş ve teorinin yayılmasına büyük katkı sağlamıştır (Bretherton, 1992, 2003).

4.1.2. Bowlby’ nin Bağlanma Kuramı

Bowlby kuramını, birincil bakım verici kişiden belirlenmiş zaman dilimleri boyunca ayrı kalan bebeklerin davranışlarını gözlemleyerek oluşturmaya başlamıştır.

Bebek bakım vericiden ayrılığa bir takım duygusal tepki vermektedir. Kuram, bebek-anne arasında kurulan duygusal etkileşimle alakalıdır ve temel olarak bu etkileşimin, çocuğun benlik kavramının oluşumu ve sosyal çevre hakkındaki düşüncelerinin gelişimi üzerindeki tesirine yoğunlaşmıştır. Bağlanma sisteminde onu koruyan ve ilgilenen bir yetişkine yakınlığını devam ettirmeye ilişkin bir amaçlar seti yer alır. Bu set çocuğun güvende olmasını ve hayatta kalmasını destekleyen biyolojik bir işlev görür. Sonuç olarak, biyolojik temelli bağlanma sistemi, insanın yaşamı boyunca onu koruma ve gözetme fonksiyonunu yerine getirir (Pistole, 1997).

Bowlby'e (1982) göre, bağlanma duygusal bir olgudur. Bu bağ içeriğinde; rahatlığı, korumayı, gözetilmeyi ve güvenmeyi barındırır. Bağlanma davranışının emme, tutma, gülme gibi içgüdüsel davranışlardan oluştuğunu ve bunun anneyi bebeğe, bebeği de anneye bağladığını söylemektedir (Bretherton, 1992). Bowlby (1969), insanların tuhaf, karanlık, tehlikeli ve bilinmeyen şeylerden korktuklarını ve bunlarla başedebilmek için birinin desteğine ve yakınlığına gereksinim duyduğunu, bunun için her bireyin bağlanma içgüdüleriyle doğduğunu söylemektedir (Akt. Kart, 2002). Bowlby, bağlanma sisteminin amacının tehlikelerden korunmak ve kendini güvence altına almak için birincil bakıcıyla yakın ilişkiyi sürdürmek olduğunu ileri sürmüştür. Bu nedenle bağlanma isteği kaygı, korku, hastalık, yorgunluk ve acı gibi durumlarda aktifleşme eğilimindedir (Barholomew, 1990). Bağlanma sistemi, üç temel duygusal tepki ile ortaya çıkmaktadır. İlki bebeğin ağlamasıdır. Ağlama bir problemin habercisidir. Bebek acı duyduğunda veya korktuğunda ağlar ve bu sayede yolunda gitmeyen şeyin ne olduğunun anlaşılmasını sağlar. Ağlamanın yanı sıra bebek, anneyi aramaya başlar ve başkalarının onu sakinleştirme girişimlerine direnir, bu tür girişimleri protesto eder. İkinci duygusal reaksiyon tavrı takınma ve mutsuzluğu işaret eden kederlenmedir. Üçüncü tepki ise, Bowlby'e göre sadece insanlarda görülen bağlanmanın çözülmesidir ve anne geldiğinde savunmacı bir görmezden gelme ve anneden kaçmayı içerir (Hazan ve Shaver, 1987).

Bowlby, bireyin bağlanmasının zamanla geliştiğini ve değiştiğini savunmuştur. Birinci bağlanma evresi; doğumdan üç aya kadar, ikinci bağlanma evresi; üç-altı ay arası, üçüncü bağlanma evresi; altı ay- üç yaş, dördüncü bağlanma evresi; üç yaş-çocukluğun sonu şeklinde gruplandırmıştır (Akt. Crain, 1992). Bağlanma yalnız

çocuklukta değil, yaşam boyunca süre gelen yeme-içme, cinsellik, uyku kadar önemli olan bir insan davranışıdır (Ainsworth ve Bowlby, 1991).

4.1.3. Mary Ainsworth' un Bağlanma Kuramına Katkıları

Mary Ainsworth 1960' lı yıllarda Bowlby ile birlikte araştırma projelerinde çalışmış ve onun görüşlerini deneyselleştirerek teorinin gelişmesine katkı sağlamıştır. John Hopkins Üniversitesi' nde bebekler üzerinde yaptığı çalışmalarda Bowlby' nin iddia ettiğinden fazlasını içeren sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Ainsworth' a göre (1989), bağlanma sistemi, yaşamda kalmayı destekleyen yönüyle, bireylerde doğuştan var olan bir sistemdir. Bu sayede çocuk, çevreyi keşfetmek için birincil bakım vericisinden çok fazla uzaklaşmayacak ve bakım vericisi yanında olduğunda, yani kendini güvende hissettiğinde çevresiyle ilgilenecektir. Ainsworth, bağlanma kuramının işlemsel tanımını yapan kişidir. Ev ziyaretleri yaparak, ebeveynin bebeklerinin gereksinimlerine olan yanıtlarını gözlemlemiş ve beslenme, ağlama, göz teması, gülümseme gibi temel alanlarda anne- bebek ilişkisini böylelikle daha yakından görme fırsatı bulmuştur (Tüzün ve Sayar, 2006).

4.1.4. Bağlanma Zihinsel Modelleri (İçsel Çalışan Modeller)

Bağlanma kuramının en temel kavramlarından biri zihinsel modellerdir. Bowlby' e göre, bebekler anneleri ile bağlanmayı içselleştirirler ve erken dönemdeki deneyimler çocuğun gelecekteki ilişkilerine yön verir. Çocuk gelişimi süresince bağlanma yaşantılarını kendisinin ve diğerlerinin içsel çalışan modellerini oluşturarak benimsenir (Van Ijzendoorn ve Bakermans- Kranenburg, 1996, Akt. Hamarta, 2004)

İçsel çalışan modeller, bireyin diğer insanların tutum ve davranışlarını tahmin etmesi ve davranışlarına ona göre yön vermesidir. Bireylerin yeni durumlarda, durumu tekrar değerlendirmeye gerek kalmadan, nasıl davranacaklarına karar vermelerini sağlayan bağlanma sisteminin bir fonksiyonudur (Bowlby, 1973).

İçsel çalışan modeller; benlik, bağlanma figürleri ve bağlanma ilişkileri ile ilgili edinilmiş kodlardır. Bu zihinsel kodlar, erken çocukluk döneminde çevreyle şekillenirken, yaşamsal deneyimler ve tekrarlar sonucunda sabitlenir ve ileriki yaşlarda değiştirilemez hale gelirler. Erken gelişim dönemi boyunca, içsel çalışan modeller; bağlanma figürleri, çevre ve benlik ile ilgili yeni kodları, var olan kodlar ile bütünleştirme eğilimindeyken, bu modeller tam anlamıyla oluştuktan sonra, çocuk yeni kodları var olan kodlarına uydurma eğilimi gösterir ve hatta yeni kodları, kendi şemasına uydurabilmek adına bozabilir ya da değiştirebilir (Rothbard ve Shaver, 1994).

4.1.5. Yabancı Ortam

Ainsworth ve arkadaşları (1978), anne- bebek ilişkilerini deneysel bir ortamda değerlendirebilmek için, bağlanma üzerine laboratuvar ortamında bir teknik geliştirmiş ve hayata geçirmişlerdir.

Yabancı ortam, sekiz bölümden oluşan yirmişer dakikalık deneysel bir ortamdır. İlk etapta, anne ve bebek ortama alınır ve sonra yabancı bir bayan bu ortamda onlara eşlik eder. Yabancı kişi, bebekle oynarken; anne kısa süreliğine ortamdan ayrılır ve bir müddet sonra geri döner. Böylece, çocukların yaşanan ayrılık sonucunda bağlanma mekanizması çalışmaya başlar. Deneyde çocukların gözlenen davranışları, üç temel bağlanma stili içerisinde gruplandırılmıştır. Bunlar; güvenli stil, kaygılı-kararsız stil ve kaçınan stil' dir. Bebekler anneleri yanlarındayken ortamla ve oyuncaklarla daha fazla ilgilenmişlerdir. Çalışmada kaygılı- kararsız stilde sınıflandırılan bebekler, üç dakikalık bir ayrılığın ardından, annelerinin dönüşünde öfke davranışı sergilemişlerdir. Bu bebekler ağlamış ve ilgi istemiş ancak annenin kendilerini kucağına almasına, sarılarak

yanıt vermemiş; bunun yerine annelerini tekmelemeyi tercih etmişlerdir. Kaçınan stilde sınıflandırılan bebekler, anneleri gittiğinde onu aramalarına rağmen; fazla kaygı belirtisi göstermemiş, annenin dönüşünde ona ilgilenmemiş ve kendisine yaklaşmasına bile izin vermemiştir. Güvenli stilde sınıflandırılan bebekler ise, annenin geri dönüşünde onunla etkileşim kurmaya çabalamış ve yakınlık davranışı aramıştır. Sonuç olarak; ortamdaki deneye ait veriler; annenin dönüşüne, yakınlık ve temas tepkileri veren bebeklerin davranışları, kararsız ve kaçınma tepkileri veren bebeklerin davranışlarına oranla, anneleriyle uyumlu ve sıcak bir etkileşim içinde olduğunu göstermektedir. Bu durum aile içindeki etkileşimin, bağlanma stilleri üzerindeki önemini yansıtmaktadır (Ainsworth ve ark., 1978).

4.2. Bağlanma Biçimleri

4.2.1. Bebeklikte Bağlanma Biçimleri

0-2 yaş aralığını kapsayan bebeklik dönemi insanın fiziksel, bilişsel ve duygusal olarak en hızlı geliştiği dönemdir. Bu sebeple bu dönem içinde çocuğun yalnızca fiziksel ihtiyaçlarının giderilmesi bütüncül olarak sağlıklı bir insanın yetişmesi için yeterli olmamaktadır. Bebeğin, birincil derecede bakımını üstlenen kişiye bağımlı olması, bakım yapanla kurulan etkileşim, onun duygusal ve zihinsel gelişimi açısından büyük önem taşır (Öztürk, 2002).

Bağlanma, aşamalar halinde gözlenmektedir. Doğumdan hemen sonra bağlanma, meme arama, başı döndürme, emme, yutma, parmak emme, yakalama, anneye yönelme gibi davranışlarla ortaya çıkar. Doğum öncesi dönemde, annenin fiziksel ve ruhsal olarak kendinde meydana gelen değişimleri kabullenmesi, duygu ve düşüncelerini doğacak olan bebeğine aktarabilmesi, bağlanmanın ilk basamağını oluşturmaktadır.

Doğumdan hemen sonraki kırk beş- altmış dakikalık zamanda bebek uyanık ve alıcı durumda olduğundan anne ile temas etmesi bebeğin bağlanması açısından oldukça önemlidir (Soysal ve ark. 2005).

Bowlby' e göre en temel bağlanma davranışı, yaşamın ilk dokuz ayı içerisinde gelişmekte, bağlanmanın tam olarak biçimlenmesi iki ya da üç yılı bulmaktadır. Çocuk 3- 4 yaşlarında bilişsel yetileri geliştiğinde, ebeveynin amaç ve planlarını önceden tahmin ederek, kendi amaç ve planlarıyla uyumlu olacak şekilde ebeveynle bir anlaşma yapabilir. Konuşma yeteneğinin gelişmesiyle birlikte çocuğun düşünceleri ve iletişimi şekillenir. Çocuğun artık konuşabiliyor olması yaşantılarını paylaşabilmesinde bir vasıta olur (Ainsworth, 1997).

Ainsworth ve arkadaşları yabancı ortam adını verdikleri ortamdaki deneylerin sonucunda bağlanma sistemini keşfetme sistemine zıt sistemler olarak düşünmüş ve çocukların hem keşfetme hem de yakınlık arama örüntüleri için farklı davranışlarda bulunduklarını saptamıştır (Akt. Green ve Campbell, 2000).

4.2.1.1. Güvenli Bağlanan Bebekler

Anneleriyle ortama girdikten sonra, anneyi keşif için odak olarak kullanan bu bebekler, anneleri odayı terk ettiğinde keşfedici oyunlarına bir son vermiş ve gözle görülür şekilde üzölmüşlerdir. Anneleri geri döndüğünde, etkin bir şekilde onu karşılamış ve bir süre boyunca anneleriyle yakın etkileşime girmişler ve sakinleşince tekrar çevreyi keşfetmeye başlamışlardır (Crain, 1992).

Bu bebeklerin annelerinin, bebeklerinin ilk üç ayında diğer bebeklerin annelerine göre daha duyarlı oldukları, bebeklerinin ağlamalarına ve gereksinimlerine hemen duyarlılıkla çözüm bulan anneler oldukları bulunmuştur (Bretherton, 2003). Bebek ne zaman ihtiyaç duysa anne hep hazırdır. Ainsworth, annesinin her daim hazır olduğunu bilen bebeğin dünyayı keşfetmek için hep hazır olduğunu söylemektedir (Karen, 1990).

Güven temeli olarak annelerini kullanan çocukların anneleri ortama geri döndüğünde çok mutlu oldukları, annelerine yakınlaştıkları veya bir gülümsemeyle anneleriyle etkileşim kurdukları, yeni bir keşif yapmaya başlamadan önce anneleriyle yakın ve duygusal etkileşim kurdukları gözlenmiştir (Waters, 2004).

4.2.1.2. Güvensiz- Kaçınmacı Bağlanan Bebekler

Bu sınıftaki bebekler, yabancı ortam deneyi boyunca kısmen anneden bağımsız bir hareket etmektedirler. Ortama girdiklerinde keşfetmek için hemen harekete geçmekte, ancak anneyi güvenli odak olarak kullanmamaktadırlar. Anneyi görmezden geldikleri de görülmüştür. Anne ortamı terk ettiğinde mutsuz olmakta ama anneleri geri döndüğünde yeniden yakınlaşma çabası içine girmektedirler. Anne bebeğini kucaklamak istediğinde bu davranışa olumsuz bir şekilde yanıt vermekte anneye bedenlerini ve yüzlerini ters çevirmektedirler. Ainsworth bu davranış örüntüsünün sağlıklı bir durum olmadığını saptamış ve nedenin de bu sınıftaki bebeklerin annelerinin duyarsız, müdahaleci ve reddedici olduklarını gözlemlemiştir. Bu bebeklerde yabancı bir ortamda yalnız kaldıklarında annelerine güvenli bir odak olarak güvenemeyecekleri duygusu mevcuttur. Bu nedenle kendilerini savunmaya yönelik davranışlar geliştirdikleri gözlemlenmiştir. Bebeğin önceki deneyimlerinde anne birçok kez bebeğin ihtiyaçlarını ve ağlamalarını reddettiğinden, bebek yeni hayal kırıklıklarından kaçınmak amacıyla anneye olan ihtiyaç duygusunu örselemektedir. Bu tip bebeklerde savunmacı ve tutucu davranış özellikleri ve kurdukları etkileşimlerde diğer insanlara karşı güvensiz bir tutum ortaya çıkabileceği düşünülmektedir (Kart, 2002).

4.2.1.3. Güvensiz- Kaygılı Bağlanan Bebekler

Bu bebekler yabancı ortamda annelerinin nerede olduğunu fazlasıyla önemserler. Bu nedenle anneden hiç ayrılmak istemezler ve keşif yapamazlar. Anne ortamdan ayrıldığında kederlenirler ve geri geldiğinde anneye yaklaşma konusunda ikircikli davranırlar. Örneğin ona doğru yönelirler ama hemen sonra öfkeli bir şekilde onu iterler ve anneden uzaklaşırlar (Kart, 2002).

Bu bebekler ile anneleri arasındaki ilişkiye bakıldığında annelerin bebeklerine karşı tutarsız davranışlarda bulunduğu görülmüştür. Annenin bebeğine karşı zaman zaman içten, sıcak ve ilgili, zaman zaman ise uzak ve ilgisiz olan davranışları, bebeğin annesinden olan beklentilerinde güven duygusunun oluşmamasına sebep olmuştur. Bu anneler bebeklerinden daha çok kendileriyle ilgilenirler ve çocuklarına karşı sergiledikleri tutarsız ve çelişkili davranışlar; onların da, kendi travmaları, kayıpları ve çözülmemiş olan bağlanma ilişkilerinden ileri geldiğini düşündürmektedir (Belsky ve Cassidy, 1994). Anneler bebeklerinin kendilerine güvenmesini sağlayamamışlarsa, bebeklerin güven duygusundan yoksun keşfetme ve ilerleme arzuları örselenmiş olmaktadır (Karen, 1990).

4.2.2. Yetişkin Bağlanması

Başlangıçta erken çocukluk dönemlerini inceleyen bağlanma araştırmaları son dönemde yetişkinlikteki bağlanma stillerini de incelemeye başlamıştır. Bağlanma kuramcıları, yaşam boyu bağlanma düşüncesinden yola çıkarak son dönemlerde yaşlılık dönemindeki bağlanma biçimlerini de araştırmaya başlamışlardır (Shaver ve Mikulincer, 2008).

Bowlby (1982), yetişkinlikte görülen bağlanma davranışının çocuklukta bağlanma davranışının devamı niteliğinde olduğunu ileri sürmektedir. Erken dönemde

deneyimlenen yaşamsal olaylar kişinin gelecekteki tutum ve davranışlarını, ayrıca inançları ve beklentilerini de etkilemektedir (Waters, 2004). Bağlanma kuramının en önemli öğelerinden biri, bağlanma ilişkilerinin yaşam boyu devam ettiğidir (Ainsworth, 1982, 1989; Bowlby, 1977, Akt. Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bowlby (1979), bağlanma örüntülerinin insanın doğumundan ölümüne kadar bireyin karakterini şekillendirdiğini belirtmiştir (Akt. Ainsworth, 1991). Bowlby (1977, 1980, 1982), ilk bağlanma deneyiminin yaşamın ilerleyen yıllarındaki duygusal zincirleri oluşturduğunu, evlilik uyumu ve çocuklarla olan etkileşim gibi yetişkin davranışlarını, nevrotik semptomları ve kişilik bozukluklarını etkilediğini düşünmüştür (Akt. Bartholomew, 1990).

4.2.3. Yetişkin Bağlanma Stilleri

Bartholomew ve Horowitz (1991), Bowlby' nin benlik ve içsel çalışan modellerini, erken dönem bağlanmanın özelliklerinden yararlanarak şematize etmişlerdir. Benlik ve diğeri boyutlarının bileşenlerinden yola çıkarak dörtlü bağlanma modelini oluşturmuşlardır. Oluşturulan bu modele göre bağlanma stilleri güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu olmak üzere dört şekilde sınıflandırılmıştır.

		BENLİK MODELİ (Bağımlılık)	
		Olumlu (Düşük)	Olumsuz (Yüksek)
BAŞKALARI MODELİ (Kaçınma)	Olumlu (Düşük)	GÜVENLİ Yakın ilişkiler konusunda rahat ve özerk	SAPLANTILI İlişkilere saplantılı
	Olumsuz (Yüksek)	KAYITSIZ Yakınlığa karşı kayıtsız ve karşıt-bağımlı	KORKULU Yakınlıktan korkan ve sosyal açıdan kaçınan

Şekil 1: Bartholomew ve Horowitz' in dörtlü bağlanma modeli (Klohn ve Oliver, 1988)

4.2.3.1. Güvenli Bağlanma Stili

Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler genellikle olumlu olan algı ve yaşantılara sahiptirler. Bu bireyler genel olarak kendilerini sevilip sayılmaya değer görürler. Başkalarına karşı destek verici, güvenilir ve iyi niyetli davranırlar. Bu bireyler olumsuz haller ve anlaşmazlık durumlarında yapıcı ve olumlu davranışlar sergilerler. Bartholomewve Horowitz, güvenli bağlanan bireylerin, başkalarıyla kolaylıkla yakın ilişkiler geliştirdiklerini ve daha az kaygı duyduklarını, daha az onanma duygusuna sahip olduklarını, bağımsız kişilik ve otonomisi olan bireyler olduklarını saptamışlardır (Üretmen, 2003). Collins (1996), güvenli bağlanan bireylerin sosyal yaşantılarında olumlu tutum ve davranışlarının olduğunu belirtmiştir..

4.2.3.2. Saplantılı Bağlanma Stili

Saplantılı bağlanma stiline sahip bireyler, olumsuz benlik algısı sahiptirler. Ancak başkalarına karşı olumlu algıları mevcuttur. Bu bireyler kendileri için negatif başkaları için pozitif düşüncelere sahiptirler (Sümer ve Güngör, 1999). Bu kişilerin ilişkilerinde kendilerini ispat edebilme kaygısı yaşarlar ve partnerlerine karşı aşırı yakınlık duydukları için, onlara bağımlı olma ihtimalleri yüksektir (Hazan ve Shaver 1990). Bu kişiler özgüven eksikliği sebebiyle reddedilmekten veya terk edilmekten korku ve endişe duyarlar (Turanlı, 2010). Partnerlerine kendileri hakkında sıkça bilgi verirler, ikili ilişki durumlarının sürekli iniş çıkışlı olması nedeniyle, kolayca aşık oldukları ve ansızın ayrılık kararı alırlar (Cooper ve ark., 1998). Bu bireylerin erken dönem bağlanma etkileşimlerine bakıldığında ebeveyn sevgisi, ilgisi ve onayından mahrum kaldıkları saptanmıştır (Crain, 1992).

4.2.3.3. Korkulu Bağlanma Stili

Korkulu bağlanma stilindeki bireylerde benlik modeli ve başkalarının modelinde negatif algı ve tutumların olduğu görölmüştür. Bu bireyler genel olarak kendilerini değersiz hissederler (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu bağlanma stili, güvenli bağlanma stilinin tam zıttı yönde özelliklere sahiptir. Bu bireylere göre diğer kişiler güvenilmezdir (Sümer ve Güngör, 1999). Korkulu bağlanma stili olan bireyler partner bulmak istediklerinde başkalarına güvenmediklerinden huzursuz davranışlar sergiledikleri ve duygusal anlamda yakınlık kurmaktan kaçındıkları saptanmıştır (Fraley ve Shaver, 2000).

4.2.3.4. Kayıtsız Bağlanma Stili

Kayıtsız bağlanma stili özellikleri gösteren bireyler olumsuz benlik ve olumsuz başkaları algısı gösterirler. Çevresindeki insanlar tarafından kabul görme ve onaylanma bekleyen bu kişiler bu açıdan saplantılı bireylere benzer özellikler sergilerler. Saplantılı bireylerden farklı olarak kayıp ve reddedilme açısından kaçınmak için yakınlık kurmamayı tercih ederler (Bartholomew ve Shaver, 1998). Bu bireyler, reddedilme ve hayal kırıklığının önüne geçerek, olumlu benlik algılarını koruma eğilimindedirler. Bu nedenle kendileri ile bağlanma figürleri arasına mesafe koymaya çalışırlar. Yakın etkileşimlerden uzak durarak özgürlüğün öneminden bahsetmekte ve kişilerarası ilişkilerin kendileri için önemsiz ve gereksiz olduğunu dile getirmektedir (Oral, 2006).

4.2.7. Bağlanma Kuramı ve Hemşirelik

Bağlanmadan, hemşirelik kuramlarında da bahsedilmiştir. Dorothy E. Johnson Davranışsal Sistem Kuramı'nda bağlanmayı sosyal yapılanmanın temeli olarak tanımlanmıştır ve ayrıca yaşamın devamlılığını ve güvenliğini sağladığından bahsedilmiştir. Diğer bir hemşirelik kuramcısı olan Sister Calliste Roy, Adaptasyon Kuramı'nda dört adaptif biçimi tanımlamıştır. Bu adaptif biçimlerden birisi de birbirine bağlanma stilleridir. Bağlanma bireyin başkalarıyla olan ilişkilerini kapsar. Birey bütünlüğünü devam ettirebilmek için sevgi ve doyum gibi gereksinimlerini karşılayarak psikolojik bütünlüğünü korumaya çalışır. Karşılıklı bağlanma alma ve verme kutupları arasında dengeyi oluşturur. Roy'un bağlanma stili ve fonksiyonları üzerine yaptığı çalışmalar, hemşirelere hasta birey ve ailesini en iyi şekilde destekleyebilme konusunda yol gösteridir (Kaya ve Kaya 2009).

4.3. Kişilerarası İlişkiler

Kişilerarası ilişkiler, birbirlerinde karşılıklı anlam bulan ve kişisel olmayandan kişisel olana doğru ilerleme eğiliminde olan bireyler arasında sürekli değişen ve gelişen etkileşimsel bir paylaşımı ifade eder (Caputo ve ark. 1994). Kişilerarası ilişkilerin başlaması, gelişmesi, sürdürülmesi ve sona ermesinde iletişimin rolü büyüktür (Siyez 2010). İletişim ise, bir kaynaktan alıcıya mesaj iletilmesidir (Dökmen 1994). Kişilerarası iletişim, bireyler arasında karşılıklı güven duygusu içeren, ilişkiler şeması oluşturan, düşünce ve duyguların aktarılmasını sağlayan iki taraflı, sözlü ve sözsüz etkileşimler bütünüdür ve kişinin çevreden aldığı uyarılarla başlar ve kişinin bu uyarılara kendi içinde anlam yaratması, sonrasında geribildirimde bulunması ile sona erer (Egan, 1994; Tabak, 1999)

Kişilerarası ilişki kavramı bir çok efsaneye, hikayeye, romana, şiire, tiyatroya ve makaleye konu olmuştur (Heider 1958). Geçmişten günümüze sosyal, davranışsal bilimler ve sağlık bilimleri kapsamında ilişki kurmayla ilgili çok sayıda araştırma yapılmış ve geniş bir bilgi birikimi oluşmuştur. Gelişimsel, sosyal ve klinik psikoloji alanları ilişki kurma konusuyla yakından ilişkilidir (Berscheid, 1994).

4.3.1. Kişilerarası Kuramın Gelişimi

Kişilerarası ilişkilerle ilgili olarak, Freud ve psikanalitik kuramcılar ilgilenmiştir. Onlara göre kişilerarası ilişkiler nesne ilişkileridir. kişiliğin gelişiminde ve psikopatolojinin ortaya çıkmasında kişilerarası ilişkiler büyük öneme sahiptir (Boyacıoğlu, 1996).

Kişilerarası ilişkiler başlangıçta sosyal psikologlar tarafından “kişilerarası çekicilik” adıyla ortaya atılmıştır. Bu nedenle sosyal psikologlar tarafından kişilerarası ilişkileri kavramsallaştırmak için birçok kuram geliştirilmiştir. Bu kuramlar arasında Huessman ve Levinger’ in Çoğalan Değiş Tokuş Kuramı (1976), Hakkaniyet Kuramı, Homans’ın Toplumsal Değiş Tokuş Kuramı (1961), Byrne’ in Tutum Benzerliği ve Kişilerarası Çekicilik Kuramı (1974), Lott ve Lott’ un Klasik Şartlanmaya Dayanan Kuramı (1960) ve Thibaut ve Kelley’nin Değiş Tokuş Kuramı en önemlileridir (Hortaçsu, 1997).

Sullivan, kişilerarası kuramı 1930’ lu yıllarda “kişilerarası psikiyatri” adı altında ortaya atmış ve çok sonraları kuram, psikanalizin kişilerarası ekolü olarak kabul edilmiştir (Mitchell, 2000).

4.3.2. Sullivan’ın Kişilerarası Kuramı

Freud (1917/1957), “Yas ve Melankoli” adlı çalışmasında depresyonun oluşumunda ilişkilerin içselleştirilmesine ve nesne kaybına değinerek kişilerarası etkileşimi öneminden bahsetmiştir. Nesne ilişkileri dış dünyadaki gerçek kişiler ve onların simgelerini kapsamakta, bu nesneler aktif-pasif, iyi-kötü, canlı-ölü vb. olabilmektedir (Greenberg ve Mitchell; 2000).

Geçtan’ın (2004) aktardığına göre; Sullivan psikiyatrik analizin temel noktasının insanlar arası etkileşim olduğunu savunmuştur. Doğumdan itibaren bebeğin gelişim evrelerinde kişilerarası ilişkiler önemli yer tutar. Bebek, ihtiyaçlarının giderilmesinde birincil bakım vericisine bağımlıdır. Bebek zaman içinde tepkilerini diğer insanlardan gelecek davranışsal tepkilere göre şekillendirir. Gelişimin her aşamasında algılama, düşünme ve diğer duygusal süreçler insan ilişkilerinden etkilenmektedir. Sullivan, sevgi ve yakınlık ihtiyacı gibi bazı kavramlardan bahsetmiş ve başkalarıyla ilişki isteğinin insanın doğasında bulunduğunu vurgulamıştır.

Uzun’un (2008) aktardığına göre; başkalarıyla ilişki kurma isteği anne ile başladığından annenin tutumu çocuğun ileride kişilerarası ilişki kurmasını etkileyen en önemli faktördür. Sullivan’ın kişileştirme kavramı, çocuğun çevresiyle ve diğer kişilerle etkileşimleri sonucu ortaya çıkan kendisi ve diğerlerini içeren simgeler bütünüdür. Anne ile kurulan ilişkiden sonra oluşmaya başlayan kişinin kendine ve çevreye dair geliştirdiği yetersiz ve olumsuz kişileştirmeler patolojik davranışlara sebep olabilmektedir.

Gelişim sürecinde “Ben” kişileştirmeleri “iyi- ben”, kötü- ben” ya da “ben-değil” olarak ortaya çıkmaktadır.. İyi-ben’in oluşumunda önemli olan tatmin ve şefkatken, kötü-ben yoğun bir kaygı üzerine oluşmaktadır. Ben-değil ise daha özel durumlarda (şizofreni gibi) kullanılmaktadır. Sonuç olarak kişilerarası kurama göre insanlar diğer bireylerle iletişim kurmaya doğuştan gelen bir hisle isteklidirler ve bunun sebebi yaşanan kaygıyı azaltmak ve karşılıklı kendilik algısını korumaktır (Sullivan, 1953, Akt. Koç, 2008).

Kişilerarası etkileşimler, karşılıklı ihtiyaçların giderildiği ya da giderilemediği; benzer ihtiyaçların memnun edildiği ya da memnun edilmediği şekliyle iki tarafın da birbirine karşı olan algısı ile ilgilidir. Kişilerarası ilişkilerde, bireye gösterilen onay, kişinin olumlu duygular geliştirmesine, benzer iletişim davranışlarını tekrarlamasına, saygı, sevgi ve güvenlik ihtiyacının giderilmesine hizmet etmektedir (Sullivan, 2001, Akt. Erok, 2013). Doyum ve güvenlik arayışı kişilerarası ilişkinin hedefidir. Doyuma ulaşılması güvenlik hissi doğurmaktadır ve doyuma ulaşmak için kişilerarası ilişkilerin kuvvetli olması gerekmektedir (Sullivan, 2002, Akt. Erok, 2013).

Sullivan davranışların ve davranış bozukluklarının ilişkilerden kaynaklandığına inandığı için bireyin davranışlarının çevresinden ayrı ele alınamayacağını savunur (Geçtan, 2004). Sullivan, kişilerarası ilişkilerin yaşamda kişilerin yaşam döngüleri olduğunu belirtmiştir (Burger, 2006; Evans, 1996).

Sullivan' a göre kişilik, ancak ilişki durumunda ortaya çıktığından yalnızca kişilerarası ilişkilerin incelenmesiyle anlaşılabilir. Kişiliği analiz edebilmek için kişinin kişilerarası etkileşimlerinin incelenmesi gerekmektedir (Yanbastı, 1990).

Saymaz (2003)'ın aktardığına göre; Sullivan id, ego gibi psikanalitik kuramın kişiliği tanımlayan kavramlarını eleştirmiştir. Kişiliğin doğasına, süreç içinde tutarlılığı ve devamlılığı olan yönlerini anlamaya çalışmıştır. Bu yönleri de dinamizm, kişileştirme ve benlik sistemi olarak tanımlamıştır.

4.3.3. Kişilerarası Döngü

Kişilerarası döngü iki taraflılığın kişilerarası kuramdaki karşılık bulmuş halidir. Kişilerarası döngüler, insanın kişilerarası tutum ve davranışlarının yansımasıdır. Kiesler (1983) tarafından kişilerarası döngü iki boyutlu tamamlayıcılık şeklinde ifade edilmiştir. Bu tamamlayıcılık karşılıklılık ilkesini temel almaktadır. Kişilerarası ilişkilerde baskınlık boyun eğmeyi, boyun eğme baskınlığı ya da düşmanlık düşmanlığı, dostluk

dostluğu çekmektedir ve bu karşılıklılık ile kişilerarası ilişkiler tamamlayıcılık ilkesine dayanmaktadır (Akt. Kilmann ve ark., 2013).

Kiesler (1996), tamamlayıcı ilişkilerin istikrarlı, karşılıklı destek verici, düşük anksiyeteli olduğunu ve kişileri, ilişkiyi sürdürmeyi sağlayan tutum ve davranışlar için teşvik ettiğini bildirmiştir. Tamamlayıcı etkileşime dayanmayan kişilerarası ilişkilerin ise tutarsız, çatışmalı ve sıkıntılı olduğu saptanmıştır (Akt. Kilmann ve ark., 2013).

4.3.4. Kişilerarası İlişkiler ve Hemşirelik

Hemşire biyolojik, fiziksel, davranışsal ve sosyal bilim ilkelerine dayalı yargılama gücü, bilgi ve becerisi ile topluma hizmet verir. Hemşirenin tedavi edici yönünün olabilmesi için, insanların gereksinimleri, duyguları ve bu duyguları ifade etme şekilleri hakkında bilgi sahibi olması gerekir ki; hemşirenin insanların duygusal ve davranışsal durumunu algılayabilmesi için, ilk olarak kendini tanıması ve çevresindekiler üzerinde bırakmış olduğu etkilerin farkında olması gerekir (Hofling ve ark. 1960, Kumral, 1961; Thompson, 2009; Radcliffe, 2009; Kumcağız ve ark., 2011)

Bir yardım mesleği içinde hizmet veren hemşireler empatik duyarlılığa sahip olmalı ve empatik iletişim becerilerini geliştirmiş olmalıdırlar (Velioğlu, 1991; Özcan, 2012). Yardım edebilmek için bakım verdiği bireyle temas kurabilmeli, bireye değer vermeli, bireyi anlamaya çalışmalı, onunla ilgilenmeli ve ona güvenmelidir (Thomas ve ark., 2007; Kumcağız ve ark., 2011). Hemşirenin hasta bireye ulaşmasını sağlayan en önemli malzemesi iletişim bilgi ve becerisidir (Tutuk ve Al, 2002). İletişim becerisi; kişilerarası düşünce ve duygu geçişinde mesajların doğru olarak algılanmasıdır (Korkut 2005; Cam, ve ark., 2007). Hasta bakımının kalitesini ve hasta memnuniyetini artırmak ilk etapta hemşireler ve diğer sağlık çalışanları arasındaki iletişimin geliştirilmesiyle gerçekleşir (Özçakır, 2002). Hemşirenin iletişim becerilerini saptamak için yapılan araştırmada, hasta ile iş birliği içerisinde etkili bakım verebilmek amacıyla hastaları yakından tanımanın öneminden bahsedilmiştir (Thomas ve ark. 2007).

İletişim becerisi; kişilerarası düşünce ve duygu geçişinde mesajların doğru olarak iletilmesi ve doğru olarak algılanmasıdır (Ersanlı, 1998). Etkili iletişim becerileri, insan ilişkilerini içeren her alanda ilişkilerin daha sağlıklı ve anlamlı olmasını sağlamaktadır (Korkut, 2005). Meslek sahiplerinin başarılı olmasında iletişim becerisi önemi büyük önem taşır (Uyer, 2000; Yılmaz, 2006).

Hemşireler gerek hastalarla gerekse diğer sağlık çalışanlarıyla iletişim yetersizliğinden dolayı bazı sorunlar yaşamaktadırlar (Tijia ve ark. 2009). Hasta bakımının kalitesini artırmak ve hasta memnuniyetini geliştirmek öncelikle hemşireler ve diğer sağlık çalışanları arasındaki iletişim becerilerini geliştirmek ile mümkündür (Qisling, 2009). İnsan yaşamının her döneminde var olan, sağlığın bozulduğu durumlarda daha da önem kazanan iletişim becerisi tüm sağlık çalışanlarınca bilinmesi ve özveriyle geliştirilmesi gereken bir kavramdır (Bowles ve ark., 2001; Babadağlı ve ark., 2006). Hemşirelerin etkili kişilerarası ilişkiler ve iletişim becerisi geliştirmesinin hastalar üzerinde olumlu etkileri olduğu düşünülmektedir (Daniels, 1988; Evans ve ark., 1988).

4.4. Bağlanma Stilleri ile Kişilerarası İlişkilerdeki Özellikler Arasındaki İlişki

Bağlanma stilleri pek çok değişkenle ilişkilidir ve bağlanma stilleri ile kişilik arasındaki ilişkiler, bağlanma teorisinin kişilik gelişimine büyük katkısı olduğunu göstermektedir (Bowlby, 1979; Griffin ve Barthlomew, 1994; Feeney ve Noller, 1996).

Bağlanma kuramına göre, kişilerarası ilişkilerdeki ilk yaşantıların etkileri sonraki yaşantılara aktarılmaktadır. Doğumdan hemen sonra başlayan ve bebek ile birincil bakım veren kişi arasındaki etkileşim sonucu bebek, kendisinin sevmeye ve ilgi görmeye değer olup olmadığıyla ve başkalarına güvenip güvenmeyeceği ile ilgili içsel çalışan modeller geliştirmektedir. Bu içsel çalışan modeller bireyin yaşamı boyunca diğer insanlarla olan ilişkilerinde büyük rol oynamaktadır (Bowlby, 1973). Çocukluk döneminde oluşan şemalar, bireyin gelecekteki deneyimlerini inşa etmekte ve bu

yapılandırma bireyin kendisine ve hayata ilişkin algılarını, inançlarını, kişilerarası ilişkilerini, beklentilerini ve tutumlarını şekillendirmekte bireylerin yaşam boyu sosyal ilişkilerindeki biliş, duygu, tutum ve davranışlarına yön vermektedir (Bowlby, 1973; Bretherton, 1985; Sroufe ve Fleeson, 1986; Collins ve Read, 1990). Bowlby (1969, 1973)' e göre özellikle ilk çocukluk döneminde stres ve kaygı yaratan durumlarda kişilerin çocuğa karşı sergiledikleri davranışlar ile birey ruh sağlığı, duygu düzenlemeleri ve kişilerarası ilişki örüntülerini şematize etmektedir.

Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, kendilerini ve başkalarını olumlu algılamaktadırlar. Kendilerini tüm yönleriyle tanıyan ve kabul eden bu bireyler başkalarını da değerli ve güvenilir algılayarak onaylayıcı ve reddedici olmayan davranışlar sergilemektedirler. Saplantılı bağlanma stiline sahip bireyler kendilerini olumsuz, başkalarını olumlu değerlendirirken, bireyin kendisine verdiği değer başkalarının onu reddetmemesi, onaylamasıyla ilişkilidir. Bu kişiler kendi değerliliğini hissedebilmek için ilişkilerinde başkaları tarafından kabul görmek için sürekli çaba sarf ederler. Kayıtsız bağlanma stiline sahip bireyler kendilerini olumlu, başkalarını olumsuz değerlendirirken, kendilerine aşırı güvenirler ama başkalarına güven duymazlar. Bu bireylerin, ilişki kurarken kaygı düzeyleri düşük ve kaçınma davranışları çoktur. Bu kişiler ilişkilerinde soğukluk ve duygusal uzaklık gösterirler. Korkulu bağlanma stiline sahip bireyler hem kendini hem de başkalarını olumsuz düşünmektedirler. İlişkilerinde yakınlık kurmak istemektedirler ancak başkalarına güvenmedikleri ve reddedilmekten, kabul görmemekten korktukları için ilişki kurmaktan kaçınmaktadırlar (Kobak ve Sceery, 1988; Barthlomew, 1990; Collins ve Read, 1990; Barthlomew ve Horowitz, 1991; Mallinckrodt, 2000; Mikulincer, 2007; Akt. Eraslan Çapan, 2009).

Kişilerarası ilişkilerde ilişkiyi başlatma, kurma ve tutma, insanın doğumuyla birlikte başlayan bağlanma arayışı ve bilinç yönetiminden geçerek bağlanma durumunun oluşmasını sağlarlar (Erdoğan, (2002). Başka insanlarla iletişim kurma, bağlanma stilleri açısından bireylerin fizyolojik ihtiyaçları, güvenlik gibi en temel gereksinimlerinden olup; iletişim kurmanın, başka insanları anlama ve başka insanlar tarafından anlaşılma, kabul görme isteği açısından insan yaşamında büyük öneme sahiptir (Erözkan, 2004).

5. GEREÇ VE YÖNTEM

5.1. Araştırmanın Amacı Ve Tipi

Bu çalışma hemşirelerin bağlanma stillerini belirlemek ve bağlanma stillerinin kişilerarası ilişkiler üzerine etkisinin belirlenmesi amacı ile tanımlayıcı ve ilişki arayıcı olarak yapılan kesitsel bir çalışmadır.

5.2. Araştırmanın Soruları

Bu araştırmanın bağımlı değişkenleri katılımcıların Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketinden aldıkları puanlarken, araştırmanın bağımsız değişkenleri katılımcıların Kişisel Bilgi Formundaki özellikleridir.

1. Hemşirelerin bağlanma stilleri nelerdir?
2. Kişisel özelliklere göre bağlanma stilleri farklılaşmakta mıdır?
3. Hemşirelerin kişilerarası özellikleri nelerdir?
4. Kişisel özelliklere göre kişilerarası ilişkiler alt boyutları farklılaşmakta mıdır?
5. Bağlanma stillerinin kişilerarası ilişkilerle ilişkisi var mıdır?

5.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Büyüklüğü

Bu çalışmanın evrenini bir devlet hastanesinde çalışan 321 hemşire, örneklemi ise araştırma hakkında bilgilendirilen, çalışmaya katılmayı kabul eden ve araştırma için planlanan 01.06.2017- 31.08.2017 tarihleri arasında ulaşılabilen 262 hemşire oluşturdu.

5.4. Araştırmaya Alınma Kriterleri

1. Hemşire olarak görev yapmak
2. Çalışmaya katılmaya gönüllü olmak

5.5. Araştırmadan Çıkarılma Kriterleri

1. Formların eksik doldurulması

5.6. Araştırmanın Süresi

Belirlenen hastanede hemşire olarak çalışmakta olan, araştırma hakkında bilgilendirilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden hemşireler 01.06.2017- 31.08.2017 tarihleri arasında araştırmaya alınmıştır.

5.7. Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın etik kurul izni Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurul' ndan (06.02.2017-53), kurum izni T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu İzmir İli Kuzey Bölgesi Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği (937967321604.02- 16.05.2017) ' nden alındı. Çalışmaya katılan hemşireler Gönüllü Bilgilendirme Formu (EK- 1) ile bilgilendirilerek yazılı ve sözlü onamları (EK- 2) alınmıştır.

5.8. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri kişisel bilgi formu ve ölçekler aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmanın veri toplama araçları aşağıdadır:

1. Kişisel Bilgi Formu (KBF)
2. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)
3. Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği (KİBÖ)

5.8.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Araştırmacı tarafından hazırlanan, bireylerin yaş, cinsiyet, medeni durum, anne-baba eğitim düzeyleri gibi sosyo-demografik değişkenlerin özelliklerini içeren 10 sorudan oluşan veri formudur.

5.8.2. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)

İlişki Ölçekleri Anketi, Griffin ve Bartholomew (1994) tarafından geliştirilmiş Sümer ve Güngör (1999) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Yetişkinlerin bağlanma stillerini ölçmek amacıyla gerçekleştirilen ölçek, güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma stillerinden oluşan dört alt ölçekten oluşmaktadır. Toplam 30 maddeden oluşan ölçek 1 (Beni hiç tanımlamıyor), 7 (Tamamıyla beni tanımlıyor) olmak üzere 7'li likert tipi cevaplamayı gerektirmektedir.

Ölçeğin yapı geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla faktör analizi uygulanmış ve özdeğer 1'in üzerinde olan 2 faktör bulunmuştur. Faktörlerin varyansları açıklama oranlarına bakıldığında, birinci faktörün %43, ikinci faktörün %33 oranında açıkladığı görülmüştür. Test tekrar test korelasyonu .54 ve .78 arasında bulunmuştur. Ölçeğin Amerikan örneklemiyle karşılaştırmalı çalışma sonucunda Türk örnekleminde elde edilen verilerin güvenilir ve geçerli olduğu görülmüştür.

Dört alt ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları, güvenli bağlanma .12, korkulu bağlanma .36, kayıtsız bağlanma .41 ve saplantılı bağlanma .28 olarak bulunmuştur. Ölçeğin güvenirliğine yönelik Çelik'in (2004) yaptığı çalışmada, alt ölçeklerin Cronbach alfa katsayıları güvenli bağlanma için .17, korkulu bağlanma .54, kayıtsız bağlanma .53, saplantılı bağlanma .32 olarak bulunmuştur. Ölçeğin güvenirlik katsayılarının her iki çalışmada da düşük olduğu görülmüştür. Ölçeğin orijinalinde de aynı sonuçlar elde edilmiştir. Bu durumu Griffin ve Bartholomew (1994), ölçeğin alt ölçek madde sayılarının az sayıda olduğundan güvenirlik katsayılarının düşük olduğunu ama sonuçların ölçeğin güvenilir olduğunu gösterdiğini ifade ederek açıklamışlardır.

Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .41 ile .70 arasında değişmektedir. Ölçeğin bağlanma stillerini ne ölçüde yansıttığını görmek için aralarındaki korelasyon incelenmiş ve .22 ile .50 arasında değişen korelasyonlara ulaşılmıştır (Griffin ve Bartholomew, 1994).

Bu çalışmada İÖA ölçeği dört alt boyutunun Cronbach alfa katsayıları , güvenli bağlanma .28, korkulu bağlanma .19, saplantılı bağlanma .81, kayıtsız bağlanma .34 olduğu saptandı.

5.8.3. Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği (KİBÖ)

Kişilerarası ilişki boyutları ölçeği İmamoğlu ve Aydın (2009) tarafından geliştirilmiştir. İçerik analizi tekniği ile geliştirilen KİBÖ' nün yapı geçerliliği, temel bileşenler yöntemi ile sınanmış ve ölçeğin dört faktörlü bir yapı gösterdiği ortaya konulmuştur. Onay bağımlılık, empati, başkalarına güven ve duygu farkındalığı olarak isimlendirilen faktörler birlikte, test toplam varyansının %36.04'ünü açıklamış ve birbirleri ile orta derecede ilişkili bulunmuşlardır. Ölçeğin, ölçüt geçerliği sınamasında Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği, Sosyal Kaygı Ölçeği ve İletişim Becerileri Envanteri'nde yararlanılmıştır. Bulgular, KİBÖ'nün “onay bağımlılık” alt boyutu, Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve İletişim Becerileri Envanteri'nin tüm alt boyutları ile ters yönde ilişkili olduğunu, Sosyal Kaygı Ölçeği ile de doğrusal ilişki sergilediğini göstermektedir. Ayrıca yapı geçerliliği dahilinde de Sosyal Beğenirlik Ölçeği kullanılmış ve ölçeğin sosyal beğenirlikten etkilenmediği ortaya konulmuştur. Güvenirlik analizlerinde KİBÖ'nün alt boyutlarının Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları 0.78 ile 0.85 arasında, test-tekrar test değerlerinin de 0.62 ile 0.96 arasında değiştiği görülmektedir. Her bir sorunun varyansına dayalı olarak hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.89 olarak bulunmuştur

Bu çalışmada KİBÖ ölçeği dört alt boyutunun Cronbach alfa katsayıları, onay bağımlılık alt boyutu .57, empati alt boyutu .56, başkalarına güven alt boyutu .47, duygu farkındalığı alt boyutu .57 olduğu saptandı.

5.9. Verilerin Değerlendirilmesi

İstatistiksel analizler için R vers. 2.15.3 programı (R Core Team, 2013) kullanıldı. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metodların (ortalama, standart sapma, medyan, birinci çeyreklik, üçüncü çeyreklik, frekans, yüzde, minimum, maksimum) yanı sıra nicel verilerin normal dağılıma uygunlukları Shapiro-Wilk testi ve grafiksel incelemeler ile değerlendirilmiştir. Normal dağılım gösteren değişkenlerin ikiden fazla grup arası karşılaştırmalarında Tek yönlü varyans analizi kullanıldı. Normal dağılım gösteren değişkenlerin iki grup arası karşılaştırmalarında Bağımsız gruplar t testi kullanıldı. Normal dağılım göstermeyen değişkenlerin ikiden fazla grup karşılaştırmalarında Kruskal-Wallis test, anlamlılığı yaratan grubu belirlemek için Dunn-Bonferroni düzeltmeli ikili değerlendirmeler kullanıldı. Nicel değişkenler arası ilişkinin değerlendirilmesinde Pearson korelasyon katsayısı kullanıldı. Nitel değişkenler arası ilişkinin incelenmesinde Pearson ki-kare test ve Fisher-Freeman-Halton exact test kullanıldı. Ölçeklere ait iç tutarlılık düzeylerinin belirlenmesinde Cronbach alfa katsayısı kullanıldı. Anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirildi.

6. BULGULAR

Tablo 1: Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı (n= 262)

		Min-Mak	Ort±ss
Yaş		20-53	36.08±6.55
		n	%
Cinsiyet	Kadın	230	87.8
	Erkek	32	12.2
Eğitim durumu	Lise	14	5.3
	Önlisans	63	24
	Lisans	153	58.4
	Yüksek lisans/doktora	32	12.2
Medeni durum	Bekar	45	17.2
	Evli	193	73.7
	Ayrı yaşıyor / boşanmış	24	9.2
Çocuk varlığı	Hayır	81	30.9
	Evet	181	69.1
Aile yapısı	Yalnız	23	8.8
	Anne/baba	27	10.3
	Eş ve çocuklar	202	77.1
	Arkadaş vs.	10	3.8
Doğum yeri	Köy/kasaba	42	16
	Küçük il/ilçe merkezi	161	61.5
	Büyükşehir	57	21.8
	Yurtdışı	2	0.8
Anne eğitim düzeyi	Okur-yazar değil	14	5.3
	Okur-yazar	27	10.3
	İlkokul / ortaokul	166	63.4
	Lise	48	18.3
	Yükseköğrenim	7	2.7
Baba eğitim düzeyi	Okur-yazar değil	1	0.4
	Okur-yazar	12	4.6
	İlkokul / ortaokul	141	53.8
	Lise	88	33.6
	Yükseköğrenim	20	7.6
Anne- baba birlikte mi	Hayır	32	12.2
	Evet	230	87.8

Çalışmaya katılan hemşirelerin yaşları 20 ile 53 yıl arasında değişmekte olup ortalama 36.08 ± 6.55 yıldır. Katılımcıların %87.8'i (n=230) kadın, %12.2'si (n=32) erkektir. Katılımcıların %5.3'ü (n=14) lise mezunu iken, %24'ünün (n=63) önlisans, %58.4'ünün (n=153) lisans, %12.2'sinin (n=32) yüksek lisans/doktora mezunu olduğu saptandı.

Katılımcıların %17.2'sin (n=45) bekar iken, %73.7'sinin (n=193) evli, %9.2'sinin (n=24) ise ayrı yaşadığı / boşanmış olduğu saptandı. Katılımcıların %69.1'inin (n=181) çocuğunun olduğu saptandı. %8.8'i (n=23) yalnız yaşıyorken, %10.3'ünün (n=27) anne/babası ile, %77.1'inin (n=202) eş ve çocukları ile, %3.8'inin (n=10) ise arkadaşları ile yaşadığı saptandı. %16'sının (n=42) doğum yeri köy/kasaba iken, %61.5'inin (n=161) küçük il/ilçe merkezi, %21.8'inin (n=57) büyükşehir, %0.8'inin (n=2) ise yurtdışında doğduğu saptandı.

Katılımcıların annelerinin %5.3'ü (n=14) okur-yazar değilken, %10.3'ünün (n=27) okur-yazar, %63.4'ünün (n=166) ilkokul /ortaokul mezunu, %18.3'ünün (n=48) lise, %2.7'sinin (n=7) ise yükseköğrenim mezunu olduğu saptandı. Babalarının %0.4'ü (n=1) okur-yazar değilken, %4.6'sının (n=12) okur-yazar, %53.8'inin (n=141) ilkokul /ortaokul mezunu, %33.6'sının (n=88) lise, %7.6'sının (n=20) ise yükseköğrenim mezunu olduğu saptandı. Katılımcıların %87.8'inin (n=230) anne babasının birlikte yaşadığı saptandı.

Tablo 2: İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA) Alt Boyut Puan Ortalamaları

	Madde sayısı	Min-Mak	Ort±ss
Güvenli	5	1.2-5.8	3.81±0.88
Korkulu	4	1.25-6.5	4.08±0.83
Saplantılı	4	1.5-6.5	3.87±0.88
Kayıtsız	5	2-6.8	4.11±0.85

İÖA ölçeği güvenli bağlanma alt boyutu 5 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyuttan alınan puanların 1.2 ile 5.8 arasında değişmekte olup ortalama 3.81±0.88 olduğu saptandı.

İÖA ölçeği korkulu bağlanma alt boyutu 4 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyuttan alınan puanların 1.25 ile 6.5 arasında değişmekte olup ortalama 4.08±0.83 olduğu saptandı.

İÖA ölçeği saplantılı bağlanma alt boyutu 4 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyuttan alınan puanların 1.5 ile 6.5 arasında değişmekte olup ortalama 3.87±0.88 olduğu saptandı.

İÖA ölçeği kayıtsız bağlanma alt boyutu 5 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyuttan alınan puanların 2 ile 6.8 arasında değişmekte olup ortalama 4.11±0.85 olduğu saptandı.

Tablo 3: Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği (KİBÖ) Alt Boyut Puan Ortalamaları

	Madde sayısı	Min-Mak	Ort±ss
Onay Bağımlılık	15	26-69	46.42±6.84
Empati	9	9-37	24.96±5.15
Başkalarına Güven	15	19-60	43.59±6.24
Duygu Farkındalığı	14	16-55	39.87±6.61

KİBÖ ölçeği onay bağımlılık alt boyutu 15 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyuttan alınan puanların 26 ile 69 arasında değişmekte olup ortalama 46.42±6.84 olduğu saptandı.

KİBÖ ölçeği empati alt boyutu 9 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyuttan alınan puanların 9 ile 37 arasında değişmekte olup ortalama 24.96±5.15 olduğu saptandı.

KİBÖ ölçeği başkalarına güven alt boyutu 15 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyuttan alınan puanların 19 ile 60 arasında değişmekte olup ortalama 43.59±6.24 olduğu saptandı.

KİBÖ ölçeği duygu farkındalığı alt boyutu 14 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyuttan alınan puanların 16 ile 55 arasında değişmekte olup ortalama 39.87±6.61 olduğu saptandı.

Tablo 4: Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri İle KİBÖ Alt Boyutlarından Onay Bağımlılık Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

		KİBÖ Onay Bağımlılık			
		R		p	
Yaş		-0.039		0.535	
		n	Ort±ss	t / F / χ^2	p
Cinsiyet	Kadın	230	46.71±6.96	1.842	^b 0.067
	Erkek	32	44.34±5.59		
‡Eğitim durumu	Lise	14	43 (38, 45)	7.950	^c 0.047*
	Önlisans	63	46 (42, 50)		
	Lisans	153	46 (43, 50)		
	Yüksek lisans/doktora	32	44.5 (41, 49.5)		
Medeni durum	Bekar	45	45.67±8.16	0.347	^d 0.707
	Evli	193	46.54±6.67		
	Ayrı yaşıyor / boşanmış	24	46.83±5.49		
Çocuk varlığı	Hayır	81	45.88±7.86	-0.793	^b 0.429
	Evet	181	46.66±6.34		
‡Aile yapısı	Yalnız	23	45 (40, 48)	2.592	^c 0.459
	Anne/baba	27	47 (41, 50)		
	Eş ve çocuklar	202	46 (42, 50)		
	Arkadaş vs.	10	47 (45, 54)		
Doğum yeri	Köy/kasaba	42	47.62±5.94	1.437	^d 0.240
	Küçük il/ilçe merkezi	161	45.87±6.99		
	Büyükşehir / yurtdışı	59	47.07±6.95		
‡Anne eğitim düzeyi	Okur-yazar değil	14	48 (43, 57)	3.659	^c 0.454
	Okur-yazar	27	46 (42, 48)		
	İlkokul / ortaokul	166	46 (42, 50)		
	Lise	48	45 (42, 49.5)		
	Yükseköğrenim	7	45 (36, 45)		
‡Baba eğitim düzeyi	Okur-yazar değil /	14	42 (41, 43)	8.332	^c 0.040*
	Okur-yazar				
	İlkokul / ortaokul	141	46 (42, 50)		
	Lise	88	46 (43, 50)		
Anne baba birlikte mi	Hayır	32	47.53±8.71	0.792	^b 0.434
	Evet	230	46.27±6.54		

^aPearson korelasyon katsayısı

^bBağımsız gruplar t testi

^cKruskal Wallis test

^dTek yönlü varyans analizi

*p<0.05

Katılımcıların yaşları ile KİBÖ onay bağımlılık alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmadı ($p>0.05$). Cinsiyetlerine göre KİBÖ onay bağımlılık alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$).

Katılımcıların eğitim durumlarına göre KİBÖ onay bağımlılık alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptanmadı ($p:0.047$). Dunn-Bonferroni düzeltmesi kullanılarak gerçekleştirilen ikili değerlendirmeler sonucunda eğitim durumu lise mezunu olan katılımcıların puanlarının eğitim durumu lisans olan katılımcıların puanlarından düşük olduğu saptandı ($p:0.041$). Diğer eğitim düzeyleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$).

Katılımcıların medeni durumlarına göre KİBÖ onay bağımlılık alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Çocuk sahibi olma durumuna göre KİBÖ onay bağımlılık alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Aile yapısına göre KİBÖ onay bağımlılık alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Doğum yerine göre KİBÖ onay bağımlılık alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Anne eğitim düzeyine göre KİBÖ onay bağımlılık alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$).

Katılımcıların baba eğitim düzeyine göre KİBÖ onay bağımlılık alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptanmadı ($p:0.040$). Dunn-Bonferroni düzeltmesi kullanılarak gerçekleştirilen ikili değerlendirmeler sonucunda eğitim durumu okur-yazar değil / okur-yazar olan katılımcıların puanlarının eğitim durumu ilkokul/ortaokul mezunu ve lise mezunu olan katılımcıların puanlarından düşük olduğu saptandı (sırasıyla, $p:0.029$, $p:0.034$). Diğer eğitim düzeyleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$).

Katılımcıların anne ve babalarının birlikte olma durumlarına göre KİBÖ onay bağımlılık alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$).

Tablo 5: Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri İle KİBÖ Alt Boyutlarından Empati Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

		KİBÖ Empati			
		^a r	p		
Yaş		-0.021	0.733		
		n	Ort±ss	t / F / χ^2	p
Cinsiyet	Kadın	230	24.93±5.18	-0.301	^b 0.764
	Erkek	32	25.22±5.05		
‡Eğitim durumu	Lise	14	27 (22, 29)	2.922	^c 0.404
	Önlisans	63	25 (21, 28)		
	Lisans	153	26 (22, 29)		
	Yüksek lisans/doktora	32	27 (23, 30)		
Medeni durum	Bekar	45	24.11±6.08	0.792	^d 0.454
	Evli	193	25.10±5.03		
	Ayrı yaşıyor / boşanmış	24	25.46±4.22		
Çocuk varlığı	Hayır	81	24.59±5.87	-0.719	^b 0.474
	Evet	181	25.13±4.81		
‡Aile yapısı	Yalnız	23	25 (19, 29)	0.870	^c 0.833
	Anne/baba	27	27 (20, 29)		
	Eş ve çocuklar	202	26 (22, 29)		
	Arkadaş vs.	10	23.5 (23, 28)		
Doğum yeri	Köy/kasaba	42	25.24±4.81	0.624	^d 0.537
	Küçük il/ilçe merkezi	161	25.13±5.25		
	Büyükşehir / yurtdışı	59	24.31±5.16		
‡Anne eğitim düzeyi	Okur-yazar değil	14	23.5 (19, 28)	5.449	^c 0.244
	Okur-yazar	27	26 (21, 29)		
	İlkokul / ortaokul	166	26 (21, 28)		
	Lise	48	26.5 (23, 30)		
	Yükseköğrenim	7	28 (23, 30)		
‡Baba eğitim düzeyi	Okur-yazar değil / Okur-yazar	14	25 (21, 29)	1.795	^c 0.616
	İlkokul / ortaokul	141	26 (22, 28)		
	Lise	88	26 (21.5, 29)		
	Yükseköğrenim	20	27 (20.5, 30.5)		
Anne baba birlikte mi	Hayır	32	23.06±6.07	-1.927	^b 0.062
	Evet	230	25.23±4.97		

^aPearson korelasyon katsayısı

^bBağımsız gruplar t testi

^cKruskal Wallis test

^dTek yönlü varyans analizi

Katılımcıların yaşları ile KİBÖ empati alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmadı ($p>0.05$). Cinsiyetlerine göre KİBÖ empati alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Eğitim durumlarına göre KİBÖ empati alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Medeni durumlarına göre KİBÖ empati alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Çocuk sahibi olma durumuna göre KİBÖ empati alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Aile yapısına göre KİBÖ empati alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Doğum yerine göre KİBÖ empati alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Anne eğitim düzeyine göre KİBÖ empati alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Baba eğitim düzeyine göre KİBÖ empati alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Anne ve babalarının birlikte olma durumlarına göre KİBÖ empati alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$).

Tablo 6: Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri İle KİBÖ Başkalarına Güven Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

		KİBÖ Başkalarına güven			
		R	p		
Yaş		0.127	0.040*		
		n	Ort±ss	t / F / χ^2	p
Cinsiyet	Kadın	230	43.49±6.42	-0.727	^b 0.468
	Erkek	32	44.34±4.79		
‡Eğitim durumu	Lise	14	46 (42, 49)	3.818	^c 0.282
	Önlisans	63	44 (42, 47)		
	Lisans	153	43 (39, 47)		
	Yüksek lisans/doktora	32	44 (41.5, 48)		
Medeni durum	Bekar	45	43.69±6.59	0.303	^d 0.739
	Evli	193	43.46±6.43		
	Ayrı yaşıyor / boşanmış	24	44.50±3.58		
Çocuk varlığı	Hayır	81	43.44±6.57	-0.255	^b 0.799
	Evet	181	43.66±6.11		
‡Aile yapısı	Yalnız	23	45 (42, 49)	1.380	^c 0.710
	Anne/baba	27	45 (41, 50)		
	Eş ve çocuklar	202	43 (40, 47)		
	Arkadaş vs.	10	44.5 (38, 45)		
Doğum yeri	Köy/kasaba	42	43.10±5.39	0.238	^d 0.789
	Küçük il/ilçe merkezi	161	43.58±6.66		
	Büyükşehir / yurtdışı	59	43.97±5.67		
‡Anne eğitim düzeyi	Okur-yazar değil	14	43 (39, 46)	4.151	^c 0.386
	Okur-yazar	27	44 (41, 50)		
	İlkokul / ortaokul	166	43.5 (40, 47)		
	Lise	48	45 (41, 47)		
	Yükseköğrenim	7	42 (38, 44)		
‡Baba eğitim düzeyi	Okur-yazar değil / Okur-yazar	14	44 (42, 48)	1.416	^c 0.702
	İlkokul / ortaokul	141	44 (41, 47)		
	Lise	88	43 (40, 47)		
	Yükseköğrenim	20	44 (38, 49)		
Anne baba birlikte mi	Hayır	32	43.75±7.26	0.153	^b 0.879
	Evet	230	43.57±6.11		

^aPearson korelasyon katsayısı

^bBağımsız gruplar t testi

^cKruskal Wallis test

^dTek yönlü varyans analizi

*p<0.05

Katılımcıların yaşları ile KİBÖ başkalarına güven alt boyut puanları arasında pozitif yönde 0.127 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptandı (r:0.127, p:0.040). Cinsiyetlerine göre KİBÖ başkalarına güven alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı (p>0.05). Eğitim durumlarına göre KİBÖ başkalarına güven alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı (p>0.05). Medeni durumlarına göre KİBÖ başkalarına güven alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı (p>0.05). Çocuk sahibi

olma durumuna göre KİBÖ başkalarına güven alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Aile yapısına göre KİBÖ başkalarına güven alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Katılımcıların doğum yerine göre KİBÖ başkalarına güven alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Anne eğitim düzeyine göre KİBÖ başkalarına güven alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Baba eğitim düzeyine göre KİBÖ başkalarına güven alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Anne ve babalarının birlikte olma durumlarına göre KİBÖ başkalarına güven alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$).

Tablo 7: Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri İle KİBÖ Duygu Farkındalığı Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

		KİBÖ Duygu Farkındalığı			
		R		p	
Yaş		0.022		0.727	
		n	Ort±ss	t / F / χ^2	p
Cinsiyet	Kadın	230	39.70±6.76	-1.114	^b 0.266
	Erkek	32	41.09±5.38		
‡Eğitim durumu	Lise	14	43.5 (39, 46)	7.786	^c 0.051
	Önlisans	63	42 (37, 45)		
	Lisans	153	40 (35, 44)		
	Yüksek lisans/doktora	32	42 (39, 45)		
Medeni durum	Bekar	45	39.69±7.48	2.765	^d 0.065
	Evli	193	39.54±6.58		
	Ayrı yaşıyor / boşanmış	24	42.88±4.13		
Çocuk varlığı	Hayır	81	40.80±6.73	1.524	^b 0.129
	Evet	181	39.46±6.54		
‡Aile yapısı	Yalnız	23	43 (39, 46)	4.055	^c 0.256
	Anne/baba	27	40 (37, 44)		
	Eş ve çocuklar	202	41 (36, 44)		
	Arkadaş vs.	10	41.5 (32, 46)		
Doğum yeri	Köy/kasaba	42	38.24±6.15	2.083	^d 0.127
	Küçük il/ilçe merkezi	161	40.47±6.41		
	Büyükşehir / yurtdışı	59	39.42±7.33		
‡Anne eğitim düzeyi	Okur-yazar değil	14	39 (32, 46)	1.135	^c 0.889
	Okur-yazar	27	40 (35, 44)		
	İlkokul / ortaokul	166	41 (37, 44)		
	Lise	48	40.5 (37.5, 45.5)		
	Yükseköğrenim	7	36 (33, 46)		
‡Baba eğitim düzeyi	Okur-yazar değil / Okur-yazar	14	41 (34, 45)	1.435	^c 0.697
	İlkokul / ortaokul	141	41 (36, 44)		
	Lise	88	41 (38, 44.5)		
	Yükseköğrenim	20	41 (34, 46.5)		
Anne baba birlikte mi	Hayır	32	38.28±8.31	-1.188	^b 0.243
	Evet	230	40.10±6.33		

^aPearson korelasyon katsayısı

^bBağımsız gruplar t testi

^cKruskal Wallis test

^dTek yönlü varyans analizi

Katılımcıların yaşları ile KİBÖ duygu farkındalığı alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmadı ($p>0.05$). Cinsiyetlerine göre KİBÖ duygu farkındalığı alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Eğitim durumlarına göre KİBÖ duygu farkındalığı alt boyut puanları

bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Medeni durumlarına göre KİBÖ duygu farkındalığı alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Çocuk sahibi olma durumuna göre KİBÖ duygu farkındalığı alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Aile yapısına göre KİBÖ duygu farkındalığı alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Doğum yerine göre KİBÖ duygu farkındalığı alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Katılımcıların anne eğitim düzeyine göre KİBÖ duygu farkındalığı alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Katılımcıların baba eğitim düzeyine göre KİBÖ duygu farkındalığı alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Katılımcıların anne ve babalarının birlikte olma durumlarına göre KİBÖ duygu farkındalığı alt boyut puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$).

Tablo 8: Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri İle İÖA Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

		İÖA				F	p
		Güvenli	Korkulu	Saplantılı	Kaygısız		
		Ort±ss	Ort±ss	Ort±ss	Ort±ss		
Yaş		35.70±6.65	35.50±6.77	37.19±6.46	36.12±6.42	0.744	^d 0.526
		n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	χ²	p
Cinsiyet	Kadın	45 (19.6)	68 (29.6)	45 (19.6)	72 (31.3)	5.71	^e 0.113
	Erkek	9 (28.1)	3 (9.4)	8 (25)	12 (37.5)		
Eğitim durumu	Lise	3 (21.4)	1 (7.1)	6 (42.9)	4 (28.6)	12.548	^f 0.167
	Önlisans	14 (22.2)	13 (20.6)	16 (25.4)	20 (31.7)		
	Lisans	27 (17.6)	50 (32.7)	26 (17)	50 (32.7)		
	Yüksek lisans/doktora	10 (31.3)	7 (21.9)	5 (15.6)	10 (31.3)		
Medeni durum	Bekar	13 (28.9)	12 (26.7)	9 (20)	11 (24.4)	4.027	^e 0.673
	Evli	36 (18.7)	51 (26.4)	41 (21.2)	65 (33.7)		
	Ayrı yaşıyor / boşanmış	5 (20.8)	8 (33.3)	3 (12.5)	8 (33.3)		
Çocuk varlığı	Hayır	21 (25.9)	23 (28.4)	17 (21)	20 (24.7)	3.699	^e 0.296
	Evet	33 (18.2)	48 (26.5)	36 (19.9)	64 (35.4)		
Aile yapısı	Yalnız	6 (26.1)	8 (34.8)	6 (26.1)	3 (13)	6.365	^f 0.781
	Anne/baba	7 (25.9)	8 (29.6)	4 (14.8)	8 (29.6)		
	Eş ve çocuklar	39 (19.3)	53 (26.2)	41 (20.3)	69 (34.2)		
	Arkadaş vs.	2 (20)	2 (20)	2 (20)	4 (40)		
Doğum yeri	Köy/kasaba	9 (21.4)	12 (28.6)	9 (21.4)	12 (28.6)	2.922	^e 0.819
	Küçük il/ilçe merkezi	33 (20.5)	43 (26.7)	36 (22.4)	49 (30.4)		
	Büyükşehir / yurtdışı	12 (20.3)	16 (27.1)	8 (13.6)	23 (39)		
Anne eğitim düzeyi	Okur-yazar değil	3 (21.4)	1 (7.1)	1 (7.1)	9 (64.3)	21.792	^f 0.023*
	Okur-yazar	3 (11.1)	4 (14.8)	9 (33.3)	11 (40.7)		
	İlkokul / ortaokul	32 (19.3)	52 (31.3)	36 (21.7)	46 (27.7)		
	Lise	14 (29.2)	14 (29.2)	5 (10.4)	15 (31.3)		
	Yükseköğrenim	2 (28.6)	0 (0)	2 (28.6)	3 (42.9)		
Baba eğitim düzeyi	Okur-yazar değil / Okur-yazar	3 (23.1)	1 (7.7)	4 (30.8)	5 (38.5)	7.689	^f 0.566
	İlkokul / ortaokul	27 (19.1)	40 (28.4)	33 (23.4)	41 (29.1)		
	Lise	18 (20.5)	26 (29.5)	13 (14.8)	31 (35.2)		
	Yükseköğrenim	6 (30)	4 (20)	3 (15)	7 (35)		
Anne baba birlikte mi	Hayır	7 (21.9)	9 (28.1)	10 (31.3)	6 (18.8)	4.246	^e 0.236
	Evet	47 (20.4)	62 (27)	43 (18.7)	78 (33.9)		

^ePearson ki-kare test

^fFisher-Freeman-Halton exact test

*p<0.05

İÖA grupları arasında katılımcıların yaşları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Cinsiyetlerine göre İÖA grup dağılımları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Eğitim durumuna göre İÖA grup dağılımları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Medeni durumuna göre İÖA grup dağılımları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Çocuk varlığına göre İÖA grup dağılımları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Aile yapısına göre İÖA grup dağılımları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Doğum yerine göre İÖA grup dağılımları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$).

Katılımcıların anne eğitim düzeyine göre İÖA grup dağılımları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptandı ($p:0.023$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek amacıyla Bonferroni düzeltmesi kullanılarak gerçekleştirilen ikili değerlendirmeler sonucunda, anne eğitim düzeyi okur-yazar olmayanlar ile ilkokul/ortaokul mezunu olanlar arasında ve okur-yazar olanlarla lise mezunu olanlar arasında farklılık olduğu saptandı (sırasıyla, $p:0.028$, $p:0.026$). Okur-yazar olmayanlar ile ilkokul/ortaokul mezunu olanlar arasındaki fark incelendiğinde, okur-yazar olmayanlarda kaygısız bağlanma oranının ilkokul/ortaokul mezunu olanlardaki orandan yüksek olduğu saptandı. Okur-yazar olanlarla lise mezunu olanlar arasındaki fark incelendiğinde, okur-yazar olanlarda saplantılı bağlanma oranının lise mezunu olanlardaki orandan yüksek olduğu saptandı.

Katılımcıların baba eğitim düzeyine göre İÖA grup dağılımları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$).

Katılımcıların anne babalarının birlikte yaşama durumlarına göre İÖA grup dağılımları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$).

Tablo 9: İÖA İle KİBÖ Alt Boyutları Arasındaki İlişki Düzeylerinin İncelenmesi

	İÖA			
	Güvenli	Korkulu	Saplantılı	Kaygısız
KİBÖ-Onay bağımlılık	0.211	0.032*	0.004**	0.445
KİBÖ – Empati	0.001**	0.571	0.025*	0.296
KİBÖ-Başkalarına güven	0.013*	0.623	0.028*	0.950
KİBÖ-Duygu farkındalığı	0.006*	<0.001**	0.260	0.054

Pearson korelasyon analizi * p< ,05 **p<,01 ***p<,001

İÖA güvenli bağlanma alt boyutu ile KİBÖ onay bağımlılık alt boyutu skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmadı ($p>0.05$). İÖA güvenli bağlanma alt boyutu ile KİBÖ empati alt boyutu arasında pozitif yönde ($r:0.302$, $p<0.001$), KİBÖ başkalarına güven alt boyutu skorları arasında pozitif yönde ($r:0.153$, $p:0.013$) ve KİBÖ duygu farkındalığı alt boyutu arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptandı ($r:0.170$, $p:0.006$).

İÖA korkulu bağlanma alt boyutu ile KİBÖ onay bağımlılık alt boyutu arasında pozitif yönde ve KİBÖ duygu farkındalığı alt boyutu arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptandı ($r:0.133$, $p:0.032$, $r:-0.244$, $p<0.001$). İÖA korkulu bağlanma alt boyutu ile KİBÖ empati, başkalarına güven alt boyutu skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptandı($p>0.05$).

İÖA saplantılı bağlanma alt boyutu ile KİBÖ onay bağımlılık alt boyutu skorları arasında negatif yönde 0.244 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptandı ($r:-0.177$, $p:0.004$). İÖA saplantılı alt boyutu ile KİBÖ empati alt boyutu arasında pozitif yönde 0.139 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptandı ($r:0.139$, $p:0.025$). İÖA saplantılı alt boyutu ile KİBÖ başkalarına

güven alt boyutu arasında pozitif yönde 0.136 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptandı ($r:0.136$, $p:0.028$). İÖA saplantılı alt boyutu ile KİBÖ duygu farkındalığı alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmadı ($p>0.05$).

İÖA kayıtsız alt boyutu ile KİBÖ onay bağımlılık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmadı ($p>0.05$). İÖA kayıtsız alt boyutu ile KİBÖ empati alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmadı ($p>0.05$). İÖA kayıtsız alt boyutu ile KİBÖ başkalarına güven alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmadı ($p>0.05$). İÖA kayıtsız alt boyutu ile KİBÖ duygu farkındalığı alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmadı ($p>0.05$).

7. TARTIŞMA

Bu bölümde bağımlı ve bağımsız değişkenlere ilişkin bulguların literatür doğrultusunda tartışılması yer almaktadır.

7.1. İlişki Ölçekleri Anketi' ne İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu çalışmada, katılımcıların en çok kayıtsız bağlanma stiline sahip olduğu, sırasıyla korkulu, güvenli ve saplantılı bağlanma biçimine sahip olduğu bulundu. Güroğlu (2002)'nin ve Güngör (2000)'ün çalışmalarında en sık karşılaşılan bağlanma stiline kayıtsız bağlanma stili olduğu ve kayıtsız bağlanma stiline sırasıyla korkulu, saplantılı ve güvenli bağlanma stillerinin takip ettiği saptanmıştır. Güngör (2000)'e göre kaygı ve kaçınma düzeylerinin yüksek seviyede olmasının sebebi Türkiye'deki son yıllarda yaşanan toplumsal ve sosyal değişimlerdir. Turan Akdağ (2011), günümüzde sosyal hareketliliğin yoğun ve hızlı olması nedeniyle, kaygı ve kaçınma düzeyleri yüksek olan bireylerin kişilerarası ilişkilerinde, kaygı duymalarının sebebinin yakınlık kurmak konusunda isteksizlik ve reddedilme korkusu yaşamalarından kaynaklandığını bildirmiştir. Hawkins ve arkadaşlarının (2007) bakımevinde çalışan hemşirelerle yapmış oldukları bir araştırmanın sonuçlarına göre, hemşirelerin en fazla güvenli bağlanma biçimiyle bağlandıkları, en az oranda da kayıtsız bağlanma biçimiyle bağlandıkları görülmüştür. Bu çalışmada da en yüksek oranda kayıtsız bağlanma biçiminin çıkmış olması günümüz koşulları göz önüne alındığında literatürle benzerlik göstermektedir.

Bu çalışmada cinsiyetin bağlanma biçimleriyle ilişkili olmadığı saptandı. Hazan ve Shaver (1987), araştırmalarında bağlanma stillerinin cinsiyetler ile ilişkisinin bulunmadığını bildirmişlerdir. Bartholomew ve Horowitz (1991) ise çalışmalarında bağlanma stillerini cinsiyet değişkeni üzerinden değerlendirdiklerinde, kadınlarda saplantılı bağlanma stiline erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olduğunu saptamışlardır. Ülkemizde lise ve üniversite öğrencilerinde yapılan bir çalışmada kızlarda korkulu bağlanma stili puanlarının erkek öğrencilerin aldıkları korkulu bağlanma stili puanlarından daha yüksek olduğu

bulunmuştur (Morsünbül, 2005). Ülkemizde üniversite öğrencileriyle yapılan bir başka çalışmada ise erkeklerde güvenli bağlanma stili puanları daha yüksekken, kızlarda korkulu, kayıtsız ve saplantılı bağlanma stili puanları daha yüksek bulunmuştur (Onur, 2006). Moghadam ve arkadaşları (2016) tıp öğrencileriyle yaptıkları çalışmada bağlanma stilleriyle cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki saptamamışlardır. Yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiş olsa da cinsiyet açısından bağlanma stillerinde farklılık görülmesinin Türk toplum yapısındaki geleneksel ebeveyn rolünün etkin olmasından kaynakladığı ve bu sebeple kadın erkek bağlanma stillerinin farklılık gösterebileceği şeklinde yorumlanabilir.

Bu çalışmada, yaş değişkeninin bağlanma stilleriyle ilişkili olmadığı saptanmıştır. Bowlby (1988), insanın yaşamı boyunca yaşadığı olumlu etkileşimlerin güvensiz bağlanma stili örüntülerinde değişiklikler meydana getirebileceğinden bahsetmiştir. Mickelson ve ark. (1997) ise bireylerin yaşlarının büyüklüğü ile güvenli bağlanma örüntüleri arasında ilişki olduğunu saptamışlardır. Bizim de çalışmamızda elde ettiğimiz bu sonuç Bowlby' nin yaşam boyu bağlanmanın devam ettiği yönündeki düşüncesini desteklediği düşünülmektedir.

Çalışmada, anne eğitim düzeyinin bağlanma stilleriyle ilişkili olduğu saptanmıştır. Anne eğitim düzeyi okur-yazar olmayanlar ile ilkokul/ortaokul mezunu olanlar arasında ve okur-yazar olanlarla lise mezunu olanlar arasında farklılık olduğu saptanmıştır. Anne eğitim düzeyi okur-yazar olmayanlar ile ilkokul/ortaokul mezunu olanlar arasındaki fark incelendiğinde, okur-yazar olmayanlarda kayıtsız bağlanma oranının ilkokul/ortaokul mezunu olanlardaki orandan yüksek olduğu saptanmıştır. Okur-yazar olanlarla lise mezunu olanlar arasındaki fark incelendiğinde, okur-yazar olanlarda saplantılı bağlanma oranının lise mezunu olanlardaki orandan yüksek olduğu saptanmıştır. Saymaz (2003), üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleriyle kişilerarası ilişkileri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, annenin eğitim düzeyinin azaldığında, çocuklarının güvenli bağlanma stili puanlarının arttığını, korkulu bağlanma stilinden aldıkları puanların azaldığını saptamıştır.

Baba eğitim düzeyinin bağlanma stilleriyle ilişkili olmadığı saptanmıştır. Saymaz (2003), üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmasında, babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin kayıtsız bağlanma stili boyutundan elde ettikleri puanları, babası lise mezunu olan öğrencilere oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu

bulgularını elde etmiştir. Sümer ve Güngör (1999) bireylerin babalarıyla olan olumsuz ilişkisinin kayıtsız bağlanma stili örüntülerinin gelişmesine sebep olduğundan bahsetmiş ve güvenli stili annenin eğitim durumu ile ilişkilendirirken , kayıtsız stili babanın eğitim düzeyi ile ilişkilendirmişlerdir..

Literatür incelendiğinde anne-babanın düşük eğitim seviyesinin; aile işlevlerini olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. Ülkemizde annenin çalışmıyor olması genellikle annenin düşük eğitim seviyesine sahip olduğunun bir göstergesi olarak düşünülecek olursa, çalışmayan anne, aile içi rollerin düzenlenmesinde, ilgi ve iletişim olarak daha aktif olacağından ailevi fonksiyonların aksaklığa uğramayacağı düşünülebilir (Saymaz, 2003). Leondari ve Kiosseoglou (2000)' nun araştırmalarında sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan bireylerin kayıtsız bağlanma stili puanlarının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Bulut (1993), eşlerin çalışmamasının aile işlevleri açısından olumlu yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Eğitim düzeylerinin aynı zamanda sosyo-ekonomik düzeyi de belirlediği düşünüldüğünde, yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin kayıtsız bağlanma örüntülerine sahip olduğu bu yüzden yakın ilişki kurma konusunda isteksiz; kendi kendilerine yetme ve bağımsız olma isteğine sahip oldukları; başkalarıyla kurulacak güven ilişkisinin onlar için önemli olmadığı söylenebilir. Bizim de elde ettiğimiz sonuçların literatürü desteklediği görülmektedir.

7.2. Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği'ne Ait Bulguların Tartışılması

Bu çalışmada eğitim durumlarının onay bağımlılık ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Eğitim durumu lise mezunu olan olguların onay bağımlılık puanlarının eğitim durumu lisans olan olguların puanlarından düşük olduğu saptanmıştır. Diğer eğitim düzeyleri arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır. Elde ettiğimiz bu sonuç literatürle uyumluluk göstermemektedir.

Onay bağımlılık boyutu, kişinin kendisi ile başkaları arasında yaptığı ayırmada, kendinden vazgeçebilecek düzeyde başkalarına odaklanmış, bireyselliğin ve ben değerini yok saydığı boyuttur. Dolayısıyla onay bağımlılık, ilişki içeriği açısından ile sağlıklı bir yaklaşımı ifade etmektedir (İmamoğlu, 2009).

Ekşi (2011), RPD ve HİT öğrencileri ile yaptığı çalışmada, onay bağımlılık alt boyut puanını RPD öğrencilerinde daha yüksek olduğunu saptamıştır. Onay bağımlılıktaki farkın öğrencilerin sosyokültürel özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmüştür. Eğitim fakültesi öğrencilerinin geleneksel bir zeminden geldiği düşünüldüğü için geleneksel değerler daha uyumlu olmayı gerektirmektedir (Dursun, 2008; Aksu ve ark., 2010; Ekşi, 2011).

Elkin (1995), lisans eğitimi almış kişilerin üniversite ortamında diğer yaş gruplarına oranla daha uzun süreler yaşamış olması sonucunda; akademik ve sosyal deneyimlerin kişiyi geliştirmesi, genel kurallar, çevrenin tanınması ve sosyal etkinlikler gibi konularda daha deneyimli hale geldiklerinden bahsetmektedir. Kişi dahil olduğu toplumun kurallarına ve sınırlarına göre toplumsallaşır ve kendini geliştirir. Zamanla katıldığı bu toplumun özelliklerini gözlemleyerek ve öğrenerek diğer bireylerle etkileşime geçer.

Bizim çalışmamızda elde ettiğimiz eğitim durumu ve onay bağımlılıkla ilgili bu farklı sonuç eğitim durumu yönünden diğerlerine göre daha alt seviyede olan kişilerin kişisel gelişimi, akademik ve sosyal deneyimleri ve özgüvenlerindeki eksiklikten kaynaklanmadığını, düşündürmektedir

Anne eğitim düzeyinin onay bağımlılık ile ilişkili olmadığı saptanmıştır. Baba eğitim düzeyinin onay bağımlılık ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Baba eğitim durumu okuryazar değil/ okuryazar olan kişilerin puanlarının baba eğitim durumu ilkökul/ortaokul mezunu ve lise mezunu olan kişilerin puanlarından düşük olduğu saptanmıştır. Elde edilen bu sonuç literatürle uyumluluk göstermemektedir. Diğer eğitim düzeyleri arasında ilişkiye rastlanmamıştır.

Kulaksızoğlu (1989), yaptığı çalışmada sosyo-ekonomik seviye açısından alt gruplarda bulunan ergenlerin anne babalarının yeterli seviyede bilgiye sahip olmamalarının çatışmaya sebep olduğunu ileri sürmüştür. Aile ilişkilerinde kazanılan bu özellik, diğer bireylerle ilişkilere de taşınmaktadır. Aynı durumun babanın eğitim düzeyi değişkeninde görülmemesi ise; çocukların babaya olan maddi bağımlılıkları ve babanın “ aile reisi” statüsü nedeniyle son kararı veren kişi konumunda olmasından kaynaklanmaktadır. Bulut’ un (1993) aile işlevlerine ilişkin yaptığı çalışmanın sonuçlarına bakıldığında ebeveynin eğitim düzeyi yükseldikçe, aile bireylerinin psikolojik sorunları azalmakta olduğu görülmüştür ve ayrıca ailenin

öğrenim düzeyi sosyo-ekonomik düzeyinin en önemli göstergelerindendir. Elkin (1995)' e göre yüksek eğitim düzeyine sahip anne- babalar, çocuklarının başarısını önemsemekte, onların çalışması, yüksek not alması ve kendileri gibi iyi eğitim almaları konusunda büyük çaba göstermektedir. Bu tutumların bir sonucu olarak yüksek eğitilmiş anne- babalara sahip çocuklar, başarı için yüksek oranda güdülenmekte ve bu başarı motivasyonu nedeniyle daha kararlı davranmaktadırlar.

İmamoğlu (2009)' a göre onay bağımlılık alt boyutu diğer boyutlardan farklı bir yapıyı barındırdığı şeklinde değerlendirilmiştir. Elde edilen bu bulgu empati, başkalarına güven ve duygu farkındalığının sağlıklı kişilerarası ilişkilerinin kurulmasını özendirici değişkenler olduğunu; onay bağımlılığın ise ilişkilerin niteliği itibarıyla, bireyin kendisi dışındakilerin görüş ve tutumlarının belirleyici olduğu durumları yansıttığını göstermektedir. Bu durumda ilişkiler, bireyin kendisinden ziyade, başkalarının tutum ve davranışlarına göre ayarlanmaktadır.

Yapılan çalışmalarda bu çalışmadan farklı sonuçlar elde edilmiş olsa da baba eğitim düzeyi yüksek olan kişilerin onay bağımlılık boyutundan yüksek puanlar almış olmaları Türk aile yapısı göz önünde bulundurulduğunda ebeveyn- çocuk ilişkisinin niteliğini anne ve babanın eğitim düzeyinin çocuğun kişilik özellikleri açısından etkilemediği şeklinde yorumlanabilir.

Yapılan analizlerde diğer KİBÖ alt boyut puanları ile tanımlayıcı özellikler arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bunun sebebi örneklem grubunun heterojen bir yapıda olmaması ve katılımcıların sayısının sınırlı olmasıyla açıklanabilir.

7.3. Bağlanma Stilleri ve Kişilerarası İlişkiler İlişkisinin Tartışılması

Kişilerarası ilişkilerde onay bağımlılık boyutu, güvenli bağlanma stili, korkulu bağlanma stili ve saplantılı bağlanma stili ile pozitif, kayıtsız bağlanma stili ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur.

Saymaz (2003) üniversite öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada bağımsızlık boyutunu; güvenli ve kayıtsız bağlanma stilleri ile pozitif, saplantılı bağlanma stili ile negatif yönde ilişkili bulmuştur.

Bowlby (1969, 1970, 1980), insanın doğası gereği iletişim kurma, kabul görme isteği bulunduğundan bahsetmekte ve bu isteklerin kişilerarası ilişkilerle gerçekleşebileceğini belirtmektedir. Güvenli bağlanan bireylerin diğer insanların iyi olduklarına ilişkin olumlu duygu ve düşünceleri; başkalarından yardım isteme ve onay alma konusunda daha rahat ve olumlu tutumlar sergilemelerine neden olmaktadır (Hazan ve Shaver, 1987). Simpson ve Rholes (1994)' a göre her bir bağlanma stili bireyin zorluklar ve stres karşısında geliştirdiği başa çıkma stratejilerini belirler. Güvenli bağlanan bireyler stres durumlarında kendilerini açıkça ifade eder ve kendileri için önemli ve özel olan bireylerden destek ve yardım alırlar. Kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler, diğerlerinden kaçarak ve savunmacı davranışlar göstererek stresle kendi kendilerine baş etmeye çalışırlar. Kaygılı bağlanan bireyler ise, stres duygularına odaklanırlar, diğerlerinden yardım isterler ancak temkinli yaklaşırlar.

Sonuç olarak bağlanma sistemindeki temel amaç güvenlik ihtiyacının karşılanması arzusu olsa da bireyler geliştirdikleri bağlanma stili özelliğine göre farklı amaçlara yönelebilirler.

Kişilerarası ilişkilerde empati boyutu, güvenli bağlanma stili ve saplantılı bağlanma stili ile pozitif, korkulu ve kayıtsız bağlanma stili ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur.

Empati, hem kendinin hem de başkalarının duygularını anlaması ve farkında olması, kendi duygularını karşı tarafa aktarabilmesi, hem kendinin hem de başkalarının duygu ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurabilmesidir (İmamoğlu, 2008). Bireylerin başkalarına ilişkin olumlu beklenti ve inançları arttıkça empatik olma düzeyleri azalmaktadır (Saymaz, 2003). Saplantılı bağlanma stili geliştiren kişilerin, şefkatli ve destekleyici olmalarına rağmen, geliştirdikleri ilişkinin partnerlerinin ihtiyaçlarına göre şekillenmediği ve bir ölçüde karşılarındakileri rahatsız edici biçimde gerçekleştiği söylenebilir (Kunce ve Shaver, 1994).

Diehl ve arkadaşları (1998), güvenli bağlanan bireylerin diğerlerine göre empati boyutundan daha yüksek puanlar elde ettiklerini bulmuşlardır. Hazan ve Shaver (1987) tarafından yapılan araştırmaya göre korkulu ve kayıtsız bağlanma stiline sınıflanan bireyler, diğerlerine göre hatalarına karşı partnerlerini daha az kabul etme ve destekleme eğilimindedir. Ayrıca bu bireyler, kendini ifade etme,

nezaket ve diğerlerinin farkında olma gibi boyutlardan da düşük puanlar almaktadır. Saymaz (2003) öğrencilerle yaptığı çalışmasında, duyarlılık boyutunun; güvenli bağlanma stili ile olumlu, korkulu bağlanma stili ile olumsuz yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Bizim çalışmamızın sonuçları da literatürle paralellik göstermektedir.

Kişilerarası ilişkilerde başkalarına güven boyutu, güvenli bağlanma stili ve saplantılı bağlanma stili ile pozitif yönde ilişkili bulunurken, korkulu ve kayıtsız bağlanma stilleri ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur.

Collins ve Read (1990), güvenli bireylerin başkalarını güvenilir ve fedakar olarak algıladıklarını, saplantılı bireylerin başkalarını karmaşık ve anlaşılması zor olarak algıladıklarını aynı zamanda bu bireylerin yaşamları üzerinde kontrollerinin olmadığını düşündüklerini bulmuşlardır. Kayıtsız ve korkulu bağlanma stili sergileyen bireylerin ise diğer insanlara ilişkin olumsuz fikirlere sahip olduklarını, şüphe ile yaklaştıklarını ve başkalarını güvenilmez olarak algıladıklarını bulmuşlardır.

Rothbard ve Shaver (1994), güvenli bireylerin diğerlerini güvenilmeye değere ve güvenilebilir, kendilerini ise sevecen ve değerli bulduklarını, korkulu bireylerin diğerlerini güvenilmez ve kendilerini sevilmeyen olarak gördükleri, kayıtsız bireylerin diğerlerini güvenilmez ve kendilerini diğerleri için fazla iyi bulduklarını bulmuşlardır.

Baldwin ve ark. (1993), üniversite öğrencilerinin kişilerarası olumlu ve olumsuz tepkileri anımsama süreleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemişler ve güvenli bireylerin, olumlu tepkileri daha hızlı biçimde anımsadıklarını, buna karşın güvensiz bireylerin olumsuz tepkileri daha hızlı anımsadıklarını bulmuşlardır.

Saymaz (2003) çalışmasında, başkalarına güven boyutunu, güvenli bağlanma stili ile pozitif yönde ilişkili bulurken, korkulu ve kayıtsız stiller ile negatif yönde ilişkili bulmuştur.

Genel anlamda güvensiz bağlanma stilleri (saplantılı stil hariç), başkalarının güvenilmez olduğuna ilişkin inançlara sahiptirler. Ancak; kayıtsız bireyler, korkulu bireylerden ayrılmaktadır. Kayıtsız bireyler, diğerlerinin olumsuz tepkilerine karşılık olarak savunmacı bir tutum geliştirirken, korkulu bireyler bu olumsuz tepkilere karşılık olarak olumsuz bir tutum geliştirirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Kişilerarası ilişkilerde duygu farkındalığı boyutu, güvenli ve korkulu bağlanma stili ile pozitif yönde ilişkili, saplantılı ve kayıtsız bağlanma stilleri ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur.

Duygu farkındalığı, ilişki sürecinde bireyin kendi duygularının temel olarak, bunları belirleyici olarak değerlendirmesi durumudur. Böylece birey, diğerleriyle ilişkileri başlatma, sürdürme ve sonlandırma aşamalarını ve ilişkilerinin niteliğini kendi duygu iklimine göre belirlemektedir (İmamoğlu ve Aydın, 2009).

Ekşi (2011), yapmış olduğu çalışmada duygu farkındalığı alt boyutunu onay bağımlılık ve başkalarına güven alt boyutlarıyla olumsuz, empati alt boyutu ile olumlu yönden ilişkili bulmuştur. Collins ve Read (1990), güvenli stilde sınıflanan bireylerin sosyal ortamlarda kendilerini, diğer bağlanma gruplarına oranla daha güvenli hissettiklerini bulmuşlardır. Hazan ve Shaver (1990) güvenli bağlanan bireylerin korkulu bağlanan bireylere oranla daha yüksek düzeyde benlik saygısına sahip olduklarını, daha sosyal olduklarını ve daha az yalnızlık duygusu hissettiklerini bulmuştur. Saymaz (2003), dışadönüklük alt boyutunu, güvenli bağlanma stili ile olumlu, korkulu ve kayıtsız bağlanma stilleri ile olumsuz yönde ilişkili bulmuştur.

Sonuç olarak elde ettiğimiz bu sonuç yapılan benzer çalışmaların sonuçlarıyla uyumludur. Güvenli bağlanma stili olumlu kişilik özelliklerini içerir. Benlik saygısı yüksek, olumlu tutum ve davranışlara, olumlu inançlara sahip bireylerin diğer bireylerle daha kolaylıkla ilişki kurduğu ve kendini açma, değer verme gibi tutum düzeylerinin yüksek seviyede olduğu söylenebilir. Bu da bireyin diğer bireylere güvenmesi ve inanması ve bu sayede duygularının farkına varması ile kendini anlayarak dışadönük davranışlar sergileyebildiği şeklinde yorumlanabilir. Diğer bireylere yönelik olumlu tutum ve inançlara sahip bireylerin diğerleriyle daha fazla ilişkiye girebilme ve duygularının farkına varabilme eğilimleri yüksek olabileceği düşünülebilir.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelerin bağlanma biçimlerinin kişilerarası ilişkiler üzerine etkisinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmadan elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Çalışmada hemşirelerin bağlanma biçimlerini saptamak amacıyla İlişki Ölçekleri Anketi, hemşirelerin kişilerarası ilişki stillerini saptamak amacıyla Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği ve katılımcıların demografik özelliklerini saptamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanıldı.

Çalışmaya katılan hemşirelerin yaş ortalamasının 36.08 ± 6.55 , %87,8' inin kadın, %58,4' ünün lisans mezunu, %73,7' sinin evli, %69,1' inin çocuk sahibi olduğu, %77,1' inin eş ve çocuklarıyla yaşadığı, %61,5' inin doğum yerinin küçük il/ilçe merkezi olduğu, %63,4' ünün anne eğitim düzeyinin ilkokul/ortaokul olduğu, %53,8' inin baba eğitim düzeyinin ilkokul/ortaokul olduğu, %87,8' inin anne babasının birlikte yaşadığı belirlenmiştir.

Çalışmaya katılan hemşirelerin %20,61'i güvenli bağlanma stiline, %27,09' u korkulu bağlanma stiline, %20,22' si saplantılı bağlanma stiline, %32,06' sı kayıtsız bağlanma stiline sahip olduğu görüldü.

- Güvenli bağlanma stili; empati, başkalarına güven ve duygu farkındalığı ile pozitif yönde ilişkili bulundu.
- Korkulu bağlanma stili; onay bağımlılık ile olumlu, duygu farkındalığı ile negatif yönde ilişkili bulundu.
- Saplantılı bağlanma stili; empati ve başkalarına güven ile olumlu, onay bağımlılık ile negatif yönde ilişkili bulundu.
- Kayıtsız bağlanma stiline ise; onay bağımlılık, empati, başkalarına güven ve duygu farkındalığı ile anlamlı bir ilişkiye rastlanmadı.

Çalışmanın sonuçları doğrultusunda öneriler aşağıdaki gibidir:

- Çalışmamızın örneklem grubunu hemşireler oluşturmaktadır. Bağlanma stillerine yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde örneklem grubunu çoğunlukla öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında kurama daha çok katkı yapılabilmesi için konu ile ilgili gelecekte yapılacak olan araştırmaların toplumun farklı kesimlerini simgeleyen gruplarla yapılmasının daha faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Çalışmamız sonucunda hemşirelerin bağlanma stillerinin kişilerarası ilişkilerini etkilediği göz önünde bulundurulduğunda; hemşirelik öğrencilerinin bağlanma geçmişleri ve kişilerarası iletişim becerileri hakkında farkındalık kazanmaları için çalışmalar yürütülebilir.
- Hemşire adaylarına ve hemşirelere yönelik sağlıklı kişilerarası ilişki kurmalarını sağlayacak kişisel gelişimlerine yönelik psiko- eğitsel programlar düzenlenmesinin, hemşire-hasta ilişkilerini olumlu yönde etkileyeceği ve mesleki tatmin açısından olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.
- Ayrıca bu amaçla üniversitelerin hemşirelik bölümlerindeki ders programlarının, hemşirelik öğrencilerinin kişisel özelliklerini keşfetmelerine yönelik, kişilerarası ilişkilerini olumlu yönde etkileyecek, öğrenciyi daha aktif kılacak ve mesleki becerilerini geliştirmeye yönelik seçmeli derslerle zenginleştirilmesi hemşirelik mesleğine olumlu yönde katkı sağlayabilir.

9. KAYNAKLAR

1. Ainsworth, M. D. S. and Bowlby, J. An Ethological Approach To Personality Development. American Psychologist, 1991; 46, 333-341.
2. Ainsworth, M.D.S., Blehar, M., Waters, E., Wall, S. Patterns of Attachment: A Psychological Study of The Strange Situation. Hillsdale, NJ: Erlbaum Associates, 1978; Inc.
3. Ainsworth, M. S. The Personal Origins Of Attachment Theory. An Interview With Mary Salter Ainsworth. Interview By Peter L. Rudnytsky. Psychoanal Study Child 1997; 52: 386.
4. Babadağı, B., Ekiz Erim S, Erdoğan S. Hekimlerin Ve Hemşirelerin Hastayla İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi 2006; 1: 58-68.
5. Baldwin, M.W., Fehr, B., Keedian, E., Seidel, M., Thomson, D.W. “ An Exploration of the Relational Schemata Underlying Attachment Styles: Self-report and Lexical Decision Approaches”, Personality and Social Psychology Bulletin; Vol. 19, 746-754.
6. Bartholomew, K. Avoidance of Intimacy. An Attachment Perspective. Journal of Social and Personal Relationships, 1990; 7: 147- 178.
7. Bartholomew, K. ve Horowitz, L.M. Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. Journal of Personality and Social Psychology, 1991; 61, 226-244.
8. Bartholomew, K., Shaver, P. R. Methods Of Assessing Adult Attachment: Do They Converge? In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), Attachment Theory And Close Relationships, 1991; 25- 45. New York: Guilford Press.

9. Belsky, J., and J. Cassidy Attachment: Theory and Evidence. In Development Through Life: A Hand-book for Clinicians, M. Rutter and D. Hay, eds. 1991; 373-402. Oxford: Blackwell.
10. Berscheid, E. Interpersonal Relationships. Annual Reviews of Psychology, 1994; 45, 79 – 129.
11. Bilgin N. İnsan İlişkileri ve Kimlik. 2. Baskı. İstanbul: Sistem Yayıncılık; 2001.
12. Biller HB. Father and families paternal factors in child development. London: Auburn House; 1993.
13. Bowlby, J. Attachment and Loss: Vol. 1. Attachment, New York: Basic Books; 1969.
14. Bowlby, J. Attachment and Loss: Vol. 2 Separation, Anxiety, and Anger. Basic Books, 1973; 345- 380: New York.
15. Bowlby, J. The Making and Breaking of Affectional Bonds, London: Tavistock, 1979.
16. Bowles N, Mackintosh C, Torn A. Nurses' communication skills: an evaluation of the impact of solution – focused communication training. J Adv Nurs 2001; 36: 347-354.
17. Breherton, I. The roots and growing points of attachment theory. In C.M.Parkes. Stevenson- Hinde and P. Marris (Eds), Attachment across the Life Cycle, London: Routledge; 1991.
18. Bretherton, I. The Origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. Development Psychology, 1992; 28, 759-775.

19. Bretherton, I., Ainsworth M.: Insightful Observer and Courages Theoritician. To Appear in G. A. Kimble and M. Werheimer (Editörler), Portraits Of Pineers In Psychology (vol. 5). Hillsdale, NJ: Erlbaum, 03 Mayıs 2007, http://www.psychology.sunysb.edu/attachment/pdf/mda_inge.pdf.
20. Budak S. Psikoloji Sözlüğü. 3.basım. Ankara. Sanat Yayınları; 2005.
21. Bulut, I. Ruh Sağlığının Aile İşlevlerine Etkisi. Başbakanlık Kadın Ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları, Yayın No: 74, 1993, Ankara.
22. Burger, J. M. Kişilik. (Çev. İnan Deniz Erguvan Sarioğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2006.
23. Cam, O., Pektaş, İ. ve Bilge, A. Ebe/hemşirelere verilen ruh sağlığı ve hastalıkları eğitiminin ruhsal hastalıklara yaklaşımlarına, iletişim becerilerine ve iş doyumlarına etkilerinin araştırılması. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2007; 10: 7-15.
24. Caputo, J.S., Hazel, H.C. ve McMahon, C. Inter personel communication: Competency Through Critical Thinking. USA: Allyn and Bacon, 1994.
25. Collins, N.L. ve Read, S. J. Adult Attachment, Working Models, and Relationship Quality in Dating Couples. Journal of Personality and Social Psychology, 1990; 58 (4): 644-663.
26. Cooper, M. L., Shaver F. R. ve Collins, N. L. Attachment Styles, Emotion Regulation, and Adjustment in Adolescence. Journal Of Personality and Social Psychology, 1998; 74(5), 1380- 1397.
27. Crain, W. Theories of Development: Concepts and Applications, USA: Prentice-Hall, Inc, 1992.

28. Çalışır, M. Yetişkin Bağlanma Kuramı ve Duygulanım Düzenleme Stratejilerinin Depresyonla İlişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 1, 2009; 240-255.
29. Daniels T.G., Denny A., Andrews D. Using Microcounselling To Teach RN Nursing Students Skills Of Therapeutic Communication. *Journal Of Nursing Education*, 1998; 27(6): 246-52.
30. Diehl, M., Elnick, A.B., Bourbeau, L.S., Labouvie- Vief, G. Adult Attachment Styles, Their Relations to Family Context and Personality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1998, 74/6: 1656-1669.
31. Dökmen, Ü. Sanatta Ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları Ve Empati. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1994.
32. Egan, G. Psikolojik Danışmaya Giriş (Çev. Füsün Akkoyun, Veli Duyan, Beril Eylen, Fidan Korkut). Ankara: Kendi Yayın, 1994.
33. Ekşi F., "Kişilerarası İlişkiler: Psikolojik Danışmanlık Ve Halkla İlişkiler Öğrencilerinin Karşılaştırılması", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2011; 11, 79-94.
34. Elkin, F. Çocuk ve Toplum, Çev. Nazife, G., 1995, Ankara: Gündoğan.
35. Eraslan, B. Öğretmen Adaylarının Kişilerarası İlişkileri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2009; 9(2), 127-142.
36. Erdoğan, İ. İletişimi Anlamak, Erk Yayıncılık. Ankara, 2002.
37. Erok, M. İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar, İlişkiye Dair İnançlar, Kişilerarası Öfke, Kişilerarası İlişkiler, Problem Çözme Ve Evlilik Çatışması.

Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013, İstanbul. (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Pervin Sevdâ Bıkmaz).

38. Erözkan A. Romantik İlişkilerde Reddedilmeye Dayalı İncinebilirlik Bilişsel Değerlendirme ve Başa çıkma. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2004, Trabzon. (Danışman: Doç. Dr. Yaşar Özbay)
39. Erözkan, A. Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri Ve Yalnızlık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2004; 4, 1555-175.
40. Ersanlı K, Balcı S. İletişim Becerileri Envanterinin Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi, 1998; 2: 7-12.
41. Evans, F. Harry Stack Sullivan: Interpersonal Theory And Psychotherapy. London: Routledge, 1996.
42. Evans, G.W., With D.L., Alligood MR, O'Neil M. Empathy: a study of two types. Issues of Mental. Health Nursing, 1988; 19(5): 453-461.
43. Feeney, J.A., Noller, P. Adult Attachment, Thousand Oaks, C.S.: Sage Pub, 1996.
44. Fraley, R.C., ve Shaver, P.R. Adult Romantic Attachment: Theoretical Developments, Emerging Controversies, And Unanswered Questions. Review Of General Psychology, 2000; 4,132- 154.
45. Geçtan, E. Psikanaliz ve Sonrası. İstanbul: Metis Yayınları, 2004.

46. Green, J.D.; Campbell, W.K. Attachment and exploration in adults: Chronic and Contextual Accessibility. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 2000; 26, 4, 452- 461.
47. Greenberg, J. R; Mitchell, S. A. *Object Relations in Psychoanalytic Theory* (12.baskı). US: Harvard University Pres, 2000.
48. Griffin, D.W., Bartholomew, K. “Models of The Self Other: Fundamental Dimesions Underlying Measures on Adult Attachment”, *Journal of Personality and Social Psycholugt*, 1994; 67/3, 430-445.
49. Güroğlu B. Prediction of Academic Achievement in Turkish Adolescents from Attachment Style and Mother’s Parenting Variables. Yüksek lisans tezi. Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2002.
50. Güngör D. Bağlanma Stillerinin Ve Zihinsel Modellerin Kuşaklararası Aktarımında Anababalık Stillerinin Rolü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2000.
51. Hamarta, E. Üniversite Öğrencilerinin Yakın İlişkilerindeki Bazı Değişkenlerin (Benlik Saygısı, Depresyon Ve Saplantılı Düşünme) Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2004, Konya. (Danışman: Prof. Dr. Ramazan Arı)
52. Hawkins A.C., Howard R.A., Oyebode J.R. Stress and coping in hospice nursing staff, the impact of attachment styles. Birmingham & Solihull Mental Health NHS Trust, UK The University of Birmingham, UK, 2007; *Psycho-Oncology* 16: 563–572.
53. Hazan, C. ve Shaver, P. R. Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1987; 52: 511-524.

54. Hazan, C. ve Shaver, P. Love And Work: An Attachment-Theoretical Perspective. Journal Of Personality And Social Psychology, 1990; 59: 270-280.
55. Heider, F. Psychology of Interpersonal Relations. New York: John Wiley & Sons, 1958.
56. Hofling CK, Leininger MM. Hemşirelikte ana psikiyatrik kavramlar (Kumral A, Çeviri Editörü). İstanbul: Vehbi Koç Vakfı Yayınları; 1960. (Orijinal çalışma basım tarihi 1961).
57. Holmes J. Attachment Theory: A Biological Basis For Psychotherapy. Br J Psychiatry 1993; 163: 430-8.
58. Hortaçsu, N. İnsan İlişkileri. (2.baskı). Ankara: İmge Kitabevi, 1997.
59. İmamoğlu, S. Genç Yetişkinlikte Kişilerarası İlişkilerin Cinsiyet, Cinsiyet Roller ve Yalnızlık Algısı Açısından İncelenmesi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2008, İstanbul. (Danışman: Prof. Dr. Betül Aydın).
60. İmamoğlu, S.E., Aydın, B. Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği. Psikoloji Çalışmaları Dergisi, 2009, 29; 76-90.
61. Karen, R. Becoming Attached: First Relationships And How They Shape Our Capacity To Love. New York: Oxford University Press, 1990.
62. Kart, M. Yetişkin Bağlanma Stillerinin Bazı Bilişsel Süreçlerle Bağlantısı: Sağlık Personeliyle Yapılan Bir Çalışma. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı. Doktora Tezi, 2002, Ankara. (Danışman: Prof. Dr. Selim Hovardaoğlu)

63. Kavlak, O. ve Şirin, A. Maternal Bağlanma Ölçeği' nin Türk Toplumuna Uyarlanması. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2009; 6 (1), 188 - 202.
64. Kaya, N. ve Kaya, H. Hemşirelerin Bağlanma Biçimlerinin Baş Etme Tutumlarına Etkisi. Türkiye Klinikleri J Med Sci, 2009; 29 (6), 1563 - 1572.
65. Kiesler, D.J. "Contemporary Interpersonal Theory and Research", Personality, Psychopathology and Psychotherapy, New York: Wiley, 1996.
66. Kilmann, P., Finch, H., Parnell, M. & Downer, J. Partner attachment and interpersonal characteristics. Journal of Sex & Marital Therapy, 2013; 39, 144–159.
67. Klohnen, E.C ve Oliver P. J. Working Models of Attachment A TheoryBased Prototype Approach. Attachment Theory and Close Relationships. J. A. Simpson ve W. S. Rholes (Editörler) New York: The Guilford Press, 1998.
68. Kobak, R.R. ve Sceery, A. Attachment in Late Adolescence: WorkingModels, Affect Regulation and Representations of Self and Others. Child Development, 1988; 59: 135-146.
69. Koç V. Kişilerarası Tarz, Kendilik Algısı, Öfke Ve Depresyon. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008, Ankara. (Danışman: Prof. Dr. Nesrin Hisli Şahin).
70. Korkut F. Yetişkinlere Yönelik İletişim Becerileri Eğitimi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2005; 28: 143-149.

71. Kulaksızoğlu, A. Ergen- Aile Çatışmaları ile Annenin Tutumları Arasındaki İlişki ve Ergenin Problemleri. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi 1989; 1 (1): 71- 87.
72. Kumcağız, H., Yılmaz M., Çelik, S., Avcı İ. Hemşirelerin İletişim Becerileri: Samsun İli Örneği. Dicle Tıp Dergisi 2011; 38 (1): 49-56.
73. Kuncze, L.J., Shaver, P.R. “ An Attachment- Theoretical Approach to Caregiving in Romantic Relationships”, Advances in Personal Relationships, Vol. 5: Attachment Processes in Adunthood, Ed. Bartholomew, K., Perlman, D., London and Bristol, Pennsylvania: Jessica Kingsley Publishers, 1994; 205-238.
74. Leondari, A. & Kiosseoglou, G. (2000). The Relationship Of Parental Attachment And Psychological Separation To The Psychological Functioning Of Young Adults. Journal Of Social Psychology. 140, 451-466.
75. Mallinckrodt, B. Attachment, Social Competencies, Social Support, and Interpersonal Process in Psychotherapy. Psychotherapy Research, 2000; 10: 239-266.
76. Mikulincer, M. Attachment in Adulthood: Structure, Dynamics and Change. Guilford Publications: New York, 2007. (<http://site.ebrary.com/lib/anadolu>).
77. Mitchell, S.A. Relationality: From Attachment to Intersubjectivity, The Analytic Press, 2000.
78. Moghadam M., Rezaei F., Ghaderi E., Rostamian N. Relationship Between Attachment Styles And Happiness İn Medical Students. Journal Of Family Medicine And Primary Care, Iran, 2016; 5: 593-599.

79. Morsünbül Ü. Ergenlikte kimlik statülerinin bağlanma stilleri, cinsiyet ve eğitim düzeyi açısından incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2005.
80. Onur N. Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2006.
81. Oral, N. Yeme Tutum Bozukluğu ile Kişilerarası Şemalar, Bağlanma Stilleri, Kişilerarası İlişki Tarzları ve Öfke Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Bölümü Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2006, Ankara (Danışman: Prof.Dr. Nesrin Hisli Şahin).
82. Özcan, H. Hemşirelerin Empatik Eğilim Ve Empatik Becerileri: Gümüşhane Örneği. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 2012; 1: 60-68.
83. Özçakır, A. Tıp eğitiminde iletişim ve klinik beceriler dersi verilmeli mi? İntörn öğrenci görüşleri. Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi, 2002; 22: 185-9.
84. Öztürk M.O. Ruh sağlığı ve bozuklukları, Nobel Tıp Kitapevleri, 2002; 566-570, Ankara.
85. Pistole, C. Attachment theory: Contributions to group work. Journal for Socialist in Group Work, 1997; 22, 1, 7- 21.
86. Quisling KE. Resident orientation: nurses create a program to improve care coordination. Am J Nurs, 2009; 109:26-28.
87. Radcliffe M. Nursing degrees must be built on communication. Nurs Times 2009; 21:28-32.

88. Rice, K. G. ve Mirzadeh, S. A. Perfectionism, Attachment and Adjustment. *Journal of Counselling Psychology*, 2000; 47: 238-250.
89. Rothbard, J.C., Shaver, P.R. “ Continuity of Attachment Across The Life Span”, *Attachment in Adults: Clinical and developmental perspectives*, Ed. Berman, W. H., Sperling, M.B., New York: The Guilford Press,1994; 31-72.
90. Saymaz, İ. Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkileri Ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, 2003, İstanbul (Danışman: Prof. Dr. Haluk Yavuzer).
91. Shaver, P., ve Mikulincer, M. An Overview of Adult Attachment Theory. In J. Obegi&E. Berant (Eds.), *Attachment Theory and Research in Clinical Work With Adults*. New York: GuilfordPress, 2008.
92. Simpson, J.A., Rholes, W.S. “ Stress and Secure Base Relationships in Adulthoooh”, *Advances in Personal Relationships*, Vol. 5: Attachment Processes in Adunthood, Ed. Barthlomew, K., Perlman, D., London and Bristol, Pennsylvania: Jessica Kingsley Publishers, 1994, 181-204.
93. Siyez, D.M. Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim. Pegem Akademi Yayınevi. 10. Baskı, 2016, Ankara.
94. Soysal, A. Ş.; Bodur, Ş., İşeri, E., Şenol, S. Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 2005; 8, 88-89.
95. Sroufe, L.A. ve Fleeson, J. Attachment and the Construction of Relationships. W. Hartup ve Z. Rubin (Eds.), *Relationships and Development*, 1986; 51-71. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

96. Sullivan, H.S. The Interpersonal Theory of Psychiatry, New York: Norton, 1953.
97. Sullivan, H. S. Interpersonal Psychiatry. New York: W.W. Norton & Company, Inc. 1953.
98. Sullivan, H. S. The interpersonal theory of psychiatry (2.Baskı). London: Routledge, 2001.
99. Sullivan, H. S. Psikiyatrinin Temel Kavramları (Çev. Tufan Göbekçi), Ankara: Yeryüzü Yayınevi, 2002.
100. Sümer, N. Ve Güngör, D. Yetişkin Bağlanma Biçimlerinin Türk Örneklemini Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi Ve Kùltürler Arası Bir Karşılaştırma. Türk Psikoloji Dergisi, 1999; 14 (43), 71-106.
101. Sümer, N. Yetişkin Bağlanma Ölçeklerinin Kategoriler Ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması. Türk Psikoloji Dergisi, 2006; 21,1-22.
102. Tabak. R.S. Sağlık İletişimi. İstanbul: Literatür Yayınları, 1999.
103. Thomas, M., Dyrbye, L., Huntington, J. Ve Shanafelt, T. How Do Distress And Well-Being Relate To Medical Student Empathy?. Journal Of General Internal Medicine, 2007; 22(2): 177-183.
104. Thompson PA. Creating Leaders For The Future. Am J Nurs 2009;109: 50-52.
105. Thompson RA. Erken Dönemde Bağlanma Ve Sonraki Gelişim Üzerindeki Etkileri (Çev. Sayıl M. Ve Demir G.Ö.). Türk Psikoloji Bùlteni 2006; 38: 113-20.

106. Tjia J, Kathleen M, Mazor KM, Field T, Meterko V, Spenard A, Gurwitz J. Nurse-Physician Communication In The Long-Term Care Setting: Perceived Barriers And Impact On Patient Safety. J Patient Safety 2009; 5: 145-152.
107. Turan Akdağ S. Ergenlerin Bağlanma Stilleri İle Ebeveynlerinin Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Ve Ergen Ruh Sağlığı Ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Uzmanlık Tezi, 2011, Antalya (Danışman: Yrd. Doç. Dr. E. Çıgıl Fettahoğlu).
108. Turanlı, P. Orta Yetişkinlikte Evlilik Uyumu İle Benlik Saygısı Bağlanma Biçimleri Arasındaki İlişkinin Saptanması. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010, İstanbul (Danışman: Prof. Dr. Nermin Çelen).
109. Tutuk, A. ve Al, D. Hemşirelik Öğrencilerinin İletişim Becerisi ve Empati Düzeylerinin Belirlenmesi. C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2002; 6(2): 14-22.
110. Tüzün O ve Sayar K. Bağlanma Kuramı ve Psikopatoloji. Düşünen Adam Dergisi, 2006; 19(1):24-39.
111. Uyer G. Hemşire - Hasta İletişimi ve İletişimin Hasta Yönünden Önemi. Türkiye Klinikleri Tıp Etiği 2000; 8(1): 88-94.
112. Uzun, C. Kişilerarası İlişkiler, Öfke, Benlik Algısı Ve Anksiyete. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008, Ankara. (Danışman: Danışman: Prof. Dr. Nesrin Hisli Şahin).
113. Üretmen, S. Yetişkin Bağlanma Biçimleri, Mekana Bağlanma Eğilimi ve Keşfetme Yönelimi Arasındaki İlişkiler. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2003, Ankara (Danışman: Prof. Dr. Orhan Aydın)

114. Üstün B. Çünkü İletişim Çok Şeyi Değiştirir. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2005; 2: 88-94.
115. Velioğlu P, Pektekin Ç, Şanlı T. İletişim Becerileri. Hemşirelikte Kişilerarası İlişkiler (Editör. Ramazan Geylan). Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 1991, S: 33-37.
116. Waters, T. Learning To Love: From Your Mother's Arms To Your Lover's Arms. Voice of the University of Toronto, 2004; 30, (19).
117. Yanbastı, G. Kişilik Kuramları. Ege Üniversitesi Matbaası, 1990, İzmir.
118. Yılmaz S, Hacıhasanoğlu R, Çiçek Z. Hemşirelerin Genel Ruhsal Durumlarının İncelenmesi, 2006; 15:92-97.

10. EKLER

EK 1. GÖNÜLLÜ BİLGİLENDİRME FORMU

Sayın katılımcı,

Bu araştırma Doç. Dr. Gül Ünsal Barlas danışmanlığında Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı (Psikiyatri Hemşireliği Bilim Dalı) Yüksek Lisans Programı öğrencisi ‘Nurcan Can’ tarafından yüksek lisans tezi olarak yürütülmektedir. Araştırmanın başlığı “ Bir Devlet Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Bağlanma Stillerinin Kişilerarası İlişkilere Etkisinin Değerlendirilmesi” dir. Bu araştırma bir anket çalışmasıdır. Bu çalışmada hemşirelerin bağlanma stillerini belirlemek ve bağlanma stillerinin kişilerarası ilişkiler üzerine etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışmada 10 soruluk Kişisel Bilgi Formu (KBF), 30 soruluk İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA) ve 53 soruluk Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği (KİBÖ) yer almaktadır. Bu anket formları çalışmaya katılanların kendileri tarafından cevaplandırılacaktır. Bu formları cevaplamak için gereken süre yaklaşık 15 dakikadır.

Bu çalışmaya gönüllü olarak katılım esastır. Katılmayı tercih ederseniz ve sonrasında fikrinizi değiştirirseniz çalışmadan; çalışmacıya haber vererek ayrılabilirsiniz. Bu çalışmada kimliğiniz gizli tutulacaktır. Çalışma bulguları yayınlansa da kimlik bilgileriniz gizli tutulacaktır. Ancak yasal gereklerin yerine getirilebilmesi için, kimliğinizi içeren kayıtlara etik kurul üyeleri tarafından bakılabilir. Bu belgeyi imzalayarak buna izin vermektedirsiniz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almanız mümkündür. Bunun için Nurcan Can ile doğrudan görüşebilir ya da (0232) 452 5252/1920 no’lu telefonda ulaşabilirsiniz.

Araştırmada doğru sonuçlara ulaşabilmemiz için soruların dikkatli ve doğru bir şekilde cevaplandırılması önem taşımaktadır.

Katılımınızdan dolayı teşekkürler.

Doç. Dr. Gül Ünsal

Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Hemşirelik Anabilim Dalı Psikiyatri Hemşireliği Bilim Dalı Başkanı

Nurcan Can

Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Hemşirelik Anabilim Dalı Psikiyatri Hemşireliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

EK 2. ONAM FORMU

“Bir Devlet Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Bağlanma Stillerinin Kişilerarası İlişkilere Etkisinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmaya ait bilgilendirme formunu okudum. Araştırmaya kendi isteğimle katılıyorum.

Gönüllünün:

Adı-soyadı:

İmzası:

Bilgilendirmeyi Yapan Araştırmacının:

Adı-soyadı:

İmzası:

Telefon: (0232) 452 5252/1920
05534030243

e-mail: cannurcan@outlook.com

EK 3. KİŞİSEL BİLGİ FORMU (KBF)

1.	Yaşınız:	
2.	Cinsiyetiniz:	a) Kadın b) Erkek
3.	Eğitim Durumunuz:	a) Lise b) Önlisans c) Lisans d) Yüksek Lisans/Doktora
4.	Medeni Durumunuz:	a) Bekar b) Evli c) Ayrı Yaşıyor/Boşanmış
5.	Çocuğunuz Var Mı ?:	a) Evet b) Hayır
6.	Aile Yapınız:	a) Yalnız b) Anne-Baba c) Eş Ve Çocuklar d) Arkadaş Vs.
7.	Doğum Yeriniz:	a) Köy/Kasaba b) Küçük İl/İlçe Merkezi c) Büyük Şehir d) Yurtdışı
8.	Anne Eğitim Düzeyiniz:	a) Okur-Yazar Değil b) Okur-Yazar c) İlkokul-Ortaokul d) Lise e) Yükseköğrenim
9.	Baba Eğitim Düzeyiniz:	a) Okur-Yazar Değil b) Okur-Yazar c) İlkokul-Ortaokul d) Lise e) Yükseköğrenim
10.	Anne-Babanız Birlikte Mi Yaşıyor? :	a) Evet b) Hayır

EK.4 İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ (İÖA)

Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Yakın duygusal ilişkililerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzerleridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendiriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7
Beni hiç Beni kısmen Tamamıyla
tanımlamıyor tanımlıyor beni tanımlıyor

	1	2	3	4	5	6	7
1.Başkalarına kolaylıkla güvenemem.							
2.Bağımsız hissetmem benim için çok önemli.							
3.Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım.							
4.Bir başka kişiyle tam anlamıyla kaynaşıp bütünleşmek isterim.							
5.Başkalarıyla çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum.							
6.Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.							
7.İhtiyacım olduğunda yardıma koşacakları konusunda başkalarına her zaman güvенеbileceğimden emin değilim.							
8.Başkalarıyla tam anlamıyla duygusal yakınlık kurmak istiyorum.							
9. Yalnız kalmaktan korkarım.							
10.Başkalarına rahatlıkla güvenip bağlanabilirim.							
11. Çoğu zaman, romantik ilişkide olduğum insanların beni gerçekten sevmediği konusunda endişelenirim.							
12. Başkalarına tamamiyle güvenmekte zorlanırım.							
13. Başkalarının bana çok yakınlaşması beni endişelendirir.							
14. Duygusal yönden yakın ilişkilerim olsun isterim.							

	1	2	3	4	5	6	7
15. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda oldukça rahatımdır.							
16.Başkalarının bana, benim onlara verdiğim değer kadar değer vermediğini kaygılanırım.							
17. İhtiyacınız olduğunda hiç kimseyi yanınızda bulamazsınız.							
18.Başkalarıyla tam olarak kaynaşıp bütünleşme arzum bazen onları ürkütüp benden uzaklaştırıyor.							
19.Kendi kendime yettiğimi hissetmem benim için çok önemli.							
20. Birisi bana çok yakınlaştığında rahatsızlık duyarım.							
21.Romantik ilişkide olduğum insanların benimle kalmak istemeyeceklerinden korkarım.							
22. Başkalarının bana bağlanmamalarını tercih ederim.							
23.Terk edilmekten korkarım.							
24. Başkalarıyla yakın olmak beni rahatsız eder.							
25. Başkalarının bana, benim istediğim kadar yakınlaşmakta gönülsüz olduklarını düşünüyorum							
26.Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim.							
27.İhtiyacım olduğunda insanları yanımda bulacağımı biliyorum.							
28.Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım.							
29.Romantik ilişkide olduğum insanlar, genellikle onlarla, benim kendimi rahat hissettiğimden daha yakın olmamı isterler.							
30. Başkalarıyla yakınlaşmayı nispeten kolay bulurum.							

EK 5. KİŞİLERARASI İLİŞKİ BOYUTLARI ÖLÇEĞİ

Aşağıda kendimize ve diğer insanlara yönelik algımız, bakış açımızla ilgili ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadeleri dikkatlice okuyup, ifadenin sizi ne kadar tanımladığını düşünerek, size en uygun olanını çarpı (X) işareti koyunuz. Katkılarınız için teşekkürler. Aşağıdaki ifadeler “SİZİ NE KADAR TANUMLIYOR?”

Tamamen tanımlıyor

Oldukça tanımlıyor

Kısmen tanımlıyor

Çok az tanımlıyor

Hiç tanımlıyor

	Tamamen Tanımlıyor	Oldukça Tanımlıyor	Kısmen Tanımlıyor	Çok Az Tanımlıyor	Hiç Tanımlamıyor
1.İnsanların sözünde duracağına güvenirim.					
2.Kendimi iyi hissetmediğim zaman, bana ilgi ve şefkat gösterilmesinden hoşlanırım.					
3.Kendimi kolayca kaybedip, öfkelenebilirim.					
4.İnsanların benim hakkımdaki düşünceleri, benim duygularımı etkiler.					
5.Kimseye kolay kolay güvenmem.					
6.Karşımdaki insana duygularımı belli etmekte zorlanmam.					
7.Fikirlerimi söylemeden önce, başkalarının ne düşündüğünü bilmek isterim.					
8.Tartışma durumlarında konuyu ki şişeli eştirmem.					
9. Benimle ters düşen insanlardan öç almak isterim.					
10.Öfkelendiğimde ağzıma geleni söylerim.					
11.İnsanların hareketlerimi yanlış yorumlamalarından endişelenirim.					
12.Eleştirildiğim zaman otomatikman savunmaya geçerim.					
13.Bir kişi ile bir sorun yaşadığımda, sakın kafa ile düşünmeye, öfkelenmemeye çalışırım.					
14.Başkalarına güvenmenin beni sıkıntıya sokacağını düşünürüm.					

	Tamamen Tanımlıyor	Oldukça Tanımlıyor	Kısmen Tanımlıyor	Çok Az Tanımlıyor	Hiç Tanımlamıyor
15.Öfkemi kolaylıkla kontrol edebilirim.					
16.Başkasının, haklı da olsa, beni eleştirmesine dayanamam.					
17.Bir başka insanın düşünce ve duygularından kolaylıkla etkilenirim.					
18.Bana dostta yaklaşılmaması, o kişi ile yakın İlişki kurmamı kolaylaştırır.					
19.Eğer bir insan ile geçmişte olumsuz, bir yaşantım olmuş ise, o insan benim gözümde hep haksızdır.					
20.Karşımdaki insanların beni inciteceklerinden korkarım.					
21.Diğer insanların hedeflerini kabul etmektense, kendi hedeflerimi kendim belirlemeyi tercih ederim.					
22.Sırlarımı paylaştığım insanların, sırlarımı tutacaklarına güvenirim.					
23. insanların beni kullandıklarını düşünürüm.					
24.Ailemden başka hiç kimseye güvenmem.					
25.Kızdığım kişiyi kolaylıkla alt edemem.					
26.Hoşuma gitmese de diğerlerini memnun edecek şekilde davranırım.					
27.Karşımdaki insanın bakış açısını anlamada zorluk çekmem.					
28.Herkesin karşı çıkacağını bilsem de, Fikirlerimi ortaya koymaktan çekinmem.					
29.İnsanların beni önemsediklerini sanmam.					
30.Diğer insanlardan beklediğim tepkileri alamazsam, cesaretim kırılır.					
31.İnsanların iyi niyetli olmadıklarını düşünürüm.					
32.Başkalarının benim hakkımdaki düşünceleri, kendimi değerlendirmemde son derece önemlidir.					
33.Karşı taraftan sevgi alamazsam kendimi çaresiz hissederim.					
34.Bir insanı önemsediyimi, ona ifade edebilirim.					
35.İhtiyacım olduğunda İnsanları yanımda bulacağımı biliyorum.					
36.Başkalarının önerileri, nasihatleri olmadan kendi kendime hedefler koymada zorlanırım.					
37.Konuşmalarım yapıcı ve olumludur.					

	Tamamen Tanımlıyor	Oldukça Tanımlıyor	Kısmen Tanımlıyor	Çok Az Tanımlıyor	Hiç Tanımlamıyor
38. İnsanların yalan söylediklerine inanırım.					
39.Başkaları ile yakınlık kurmakta zorluk çekmem.					
40.Önemsediğim kişilerin beni onaylamaması, canımı acıtır.					
41.Önemsediğim kişilerin bana ne yapacağımı söylemesi, işimi kolaylaştırır.					
42.Olumlu duygularımı, karşımdaki kişiyle paylaşabilirim.					
43.Başkalarının benim gerçek düşüncelerimi bilmelerini istemem.					
44.Diğer insanlarla yakın ilişki kurduğumda kendimi iyi hissederim.					
45.Etrafımda benden daha güçlü ya da zeki insanlar olduğunda, kolaylıkla kendime güvenimi kaybederim.					
46.Duygularımı kontrol altında tutmak benim için oldukça zordur.					
47.Tanımadığım insanlar arasında kendimi gergin hissederim					
48.Karşımdaki kişinin ihtiyaçlarını, göz önüne alırım.					
49.Karşımdakini olduğu gibi kabul etmede güçlük yaşarım.					
50.Yeni bir ortamda bile, insanlara güvenmek gerektiğini düşünürüm.					
51.Bir iş yaparken, karşımdaki kişinin de duygularını hesaba katarım.					
52.Problemlı durumlarda, başkalarını suçlama eğilimindeyim.					
53.İnsanların sadece kendi çıkarları ile ilgilendiklerini düşünürüm.					

EK 6. ETİK KURUL KARARI

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Etik Kurulu

PROJENİN ADI : Bir Devlet Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Bağlanma Stillerinin Kişilerarası İlişkilere Etkisinin Değerlendirilmesi
PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ: Doç. Dr. Gül ÜNSAL BARLAS
PROJEDEKİ ARAŞTIRICILAR : Nurcan CAN
ONAY TARİHİ VE ONAY SAYISI: 06.02.2017-53

Sayın Doç. Dr. Gül ÜNSAL BARLAS

53 protokol nolu “Bir Devlet Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Bağlanma Stillerinin Kişilerarası İlişkilere Etkisinin Değerlendirilmesi” isimli projeniz Enstitümüz Etik Kurulu tarafından incelenmiş ve etik yönden uygunluğuna karar verilmiştir.

Prof. Dr. Göksel ŞENER
Komisyon Başkanı

Yrd.Doç.Dr. Pınar MEGA TİBER

Prof. Dr. Dilşat ŞAVE

Prof.Dr. Hülya AŞCI

Prof.Dr. Tuğba TUNALI AKBAY

Prof.Dr. Nefise BAHÇECİK

Doç.Dr.Oya ORUN

Doç.Dr. Hakkı ARIKAN

Doç.Dr.Gürkan SERT

Yrd.Doç.Dr. Betül OKUYAN

Yrd.Doç.Dr. M. Ümit UĞURLU

Yrd.Doç.Dr. İlkşan DEMİRBÜKEN

Av. Funda IŞIK ÖZCAN

EK 7. KURUM İZİNİ YAZISI

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu
İzmir İli Kuzey Bölgesi Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği

İZMİR İLİ KUZEY BÖLGESİ KAMU HASTANELERİ
BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ - İZMİR İLİ KUZEY
BÖLGESİ KAMU HASTANELERİ BİRLİĞİ GENEL
SEKRETERLİĞİ
13.05.2017 18:30 - 93796732 - 604.02 - E.2410
0004332956

Sayı : 93796732/604.02
Konu : Nurcan CAN'ın Yüksek Lisans Tezi
Araştırma İzni

MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Hemşireliği ABD

Üniversiteniz Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Hemşireliği Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Nurcan CAN'ın, Doç. Dr. Gül ÜNSAL'ın danışmanlığında "**Bir Devlet Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Bağlanma Stillerinin Kişiler Arası İlişkilere Etkisinin Değerlendirilmesi**" konulu Yüksek Lisans Tezi Araştırmasını 01.06.2017-31.08.2017 tarihleri arasında Genel Sekreterliğimize bağlı Buca Seyfi Demirsoy Devlet Hastanesindeki Hemşirelere uygulama talebi Genel Sekreterliğimizce uygun görülmüş olup, onay yazımız ekindedir.
Gereğini arz ederim.

Doç.Dr.Ahmet Emin ERBAYCU
Genel Sekreter

Ek: Makam Onayı (1 Syf)

Belgenin Aslı
Elektronik imzalıdır.
SİNEA ÖZSAKALLI
Evrak Kayıt Memuru
..16/..5.../2017..

sümer mh. 452 sk. no:2 35260 konak - izmir

Bilgi için:Derya DOKUMACI

Faks No:02322469084

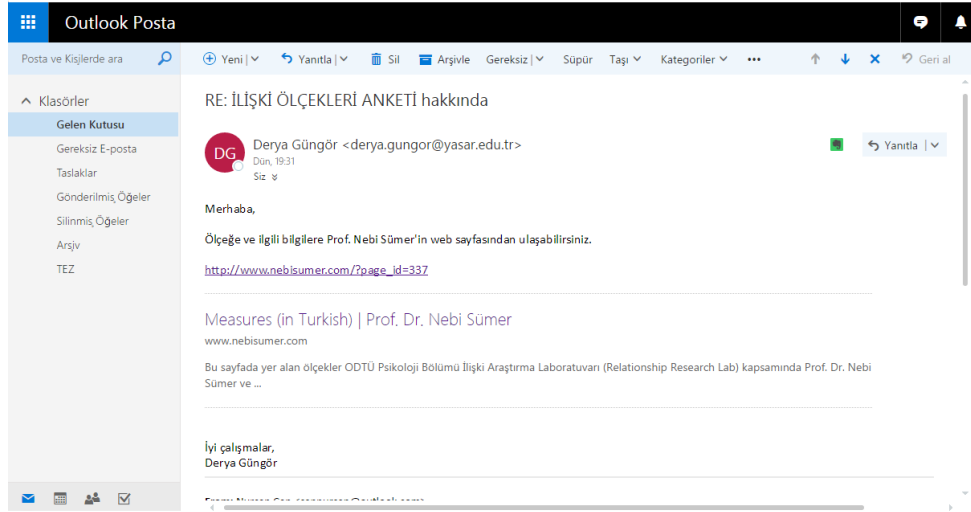
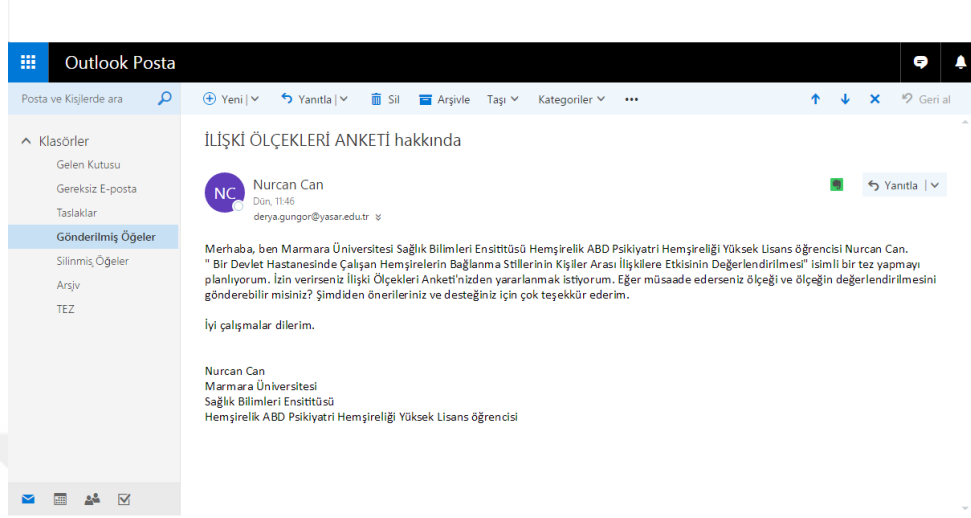
Unvan:HEMŞİRE

e-Posta:derya.dokumaci@saglik.gov.tr İnt.Adresi: derya.dokumaci@saglik.gov.tr
Tel:4443501-1204 Fax:2469084

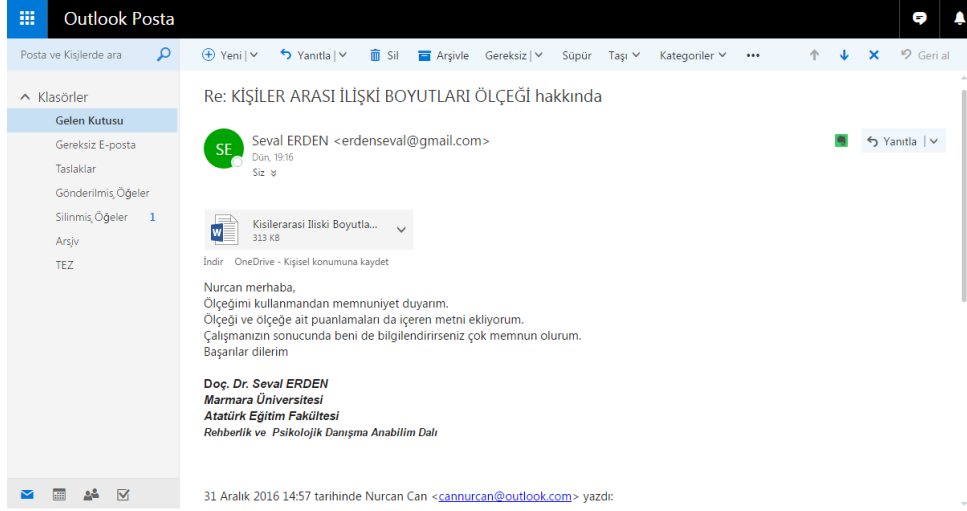
Telefon No:02324443501

Evrakın elektronik imzalı suretine <http://e-belge.saglik.gov.tr> adresinden 41093230-4acc-4b30-9350-0f35cff211fb kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanuna göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK 8. İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ İZİN MAİLİ

EK 9. KİŞİLERARASI İLİŞKİ BOYUTLARI ÖLÇEĞİ İZİN MAİLİ

EK 10. ÖZGEÇMİŞ

Adı	Nurcan	Soyadı	Can
Doğum Yeri	Muğla	Doğum Tarihi	01.01.1988
Uyruğu	T.C	Telefon No	05534030243
E- Mail	cannurcan@outlook.com		

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mezuniyet Yılı
Doktora/ Uzmanlık		
Yüksek Lisans	Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Psikiyatri Hemşireliği	2018
Lisans	Marmara Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu	2011
Lise	Muğla Turgut Reis Lisesi (Yabancı Dil Ağırlıklı Lise)	2006

İş Deneyimi

Görevi	Kurum	Süre
Hemşire	Buca Seyfi Demirsoy Devlet Hastanesi/ Genel Yoğun Bakım	2014- Halen
Hemşire	Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi/ Kadın Psikoz Servisi	2011-2014
Hemşire	Anadolu Sağlık Merkezi Hastanesi/ Onkoloji Servisi	2011-2011
Stajyer Hemşire	Acıbadem Kozyatağı Hastanesi/ Onkoloji Servisi	2010-2011

Yabancı Dil	Okuduğunu Anlama	Konuşma	Yazma
İngilizce	Zayıf	Zayıf	Zayıf

Yabancı Dil Sınav Notu*								
YDS	UDS	IELTS	TOEFEL IBT	TOEFEL PBT	TOEFEL CBT	FCE	CAE	CPE

	Sayısal	Eşit Ağırlık	Sözel
ALES Puanı	75.241	75.294	64.704
Puanı (Diğer)			

Bilgisayar Bilgisi

Program	Kullanma Beceresi
SPSS	Orta
Microsoft Office	İyi

*Çok iyi, iyi, orta, zayıf olarak değerlendiriniz.

EK 11. KATILIM BELGESİ VE SERTİFİKALAR

1. Gençlerin Gözüyle Yaşlılık, 9. Ulusal Uluslararası Katılımlı Hemşirelik Öğrencileri Kongresi, Fethiye (Bildiri Sunumu Yapıldı), 2010.
2. Göç Ve Yaşlılık, 10. Ulusal Uluslararası Hemşirelik Öğrencileri Kongresi, Gaziantep (Bildiri Sunumu Yapıldı), 2011.
3. Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Çalışma Ortamında Problem Çözme Becerileri Ve Benlik Saygı Durumları, 10. Ulusal Uluslararası Hemşirelik Öğrencileri Kongresi, Gaziantep (Bildiri Sunumu Yapıldı), 2011.
4. Bir Devlet Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Bağlanma Stilllerinin Kişilerarası İlişkiler Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi, 1. Uluslararası İnovatif Hemşirelik Kongresi (Bildiri E-Poster olarak yayınlandı), Mayıs 2018.
5. Buca Seyfi Demirsoy Devlet Hastanesi Hemşirelik Haftası Kutlamaları Kapsamında Sağlık Çalışanlarının Etik Ve Yasal Sorumlulukları Sempozyumu, Mayıs 2018.